KULTÚRA

ROČNÍK XXII. – č. 16 **DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY** 25. SEPTEMBRA 2019

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,60 €

Kresba: Adalbert Kárpáty

Židoboľševici a klérofašisti

JÁN LITECKÝ-ŠVEDA

K tejto krátkej úvahe o kultivácii nášho každodenného jazyka ma priviedla jedna kniha, ktorú som zbadal nápadne tróniť v kníhkupectve. Má názov „Klérofašisti“. Hneď na úvod musím povedať, že som sa jej ani nedotkol, keďže som nemal so sebou rukavice. Ale základný inštinkt sebazáchovy mi našepkáva, že knihu s takým titulom by som nezobral do rúk ani tak. Samozrejme, že knihy s mne nepohodlnými či priamo protichodnými názormi celkom pravidelne čítam, no tu už bola prekročená každá prijateľná miera slušnosti a intelektuálnej čistotnosti. No uznajte – dá sa pľuvanec vôbec chytiť? A povzdychol som si, nielen že komunisti stále nezmizli do prepadliska dejín, ale dokonca ani ich primitívny a nenávistný slovník. Stále nás obťažujú svojimi diskriminačnými pojmami, stále nám predvádzajú nepriateľov, proti ktorým treba zakročiť čo najbrutálnejšie, čo signalizuje aj ich výber slov.

Do napísania týchto riadkov som sa donkichotsky pustil napriek tomu, že viem, že spôsoby súkromných vydavateľov, tak ako spôsoby vydavateľov masmédií, čo sú na 90% potomkovia komunistov a ešteb̆akov, nijako nezmením. Tak ako nezmením chovanie niektorých bratislavských psíčkarov, akokoľvek by argumenty mojich apelov na nich boli logické, praktické, či len slušné, pretože aj tak je mi jasné, že aj naďalej sa každé ráno budem do práce predierať cez psie exkrementy.

A ešte: tento titul mi tak vyrazil dych, že ešte stále nie som schopný súvislej reči a tak opäť musím písať po bodoch.

1. Začneme slovom fašizmus, keďže termín „klérofašizmus“ je len jeho nenávistná komunistická mutácia pre slovenské pomery. Presnejšie – predstavíme si aspoň stručne, aké problémy sú s touto definíciou v celom vedeckom svete. Treba povedať, že v západnom. V nám príbuznom rečovom priestore vyšli síce zo dve - tri kvalitné či zaujímavé knihy s touto tematikou (Nolte, O,Sullivan, Griffin), no nejakú diskusiu či vedeckú debatu nevyvolali, veď naši súdruhovia vedci majú predsa „vsjo jásno“. Zatiaľ neviem o nijakej vedeckej práci na túto tému v našich končinách, ktorá by aspoň máličko prekročila latku propagandy. Hoci historiografia nie je politológia, ale mala by brať do úvahy iba reálne pojmy svojich čias, práve s definíciami fašizmu sa priam roztrhlo vrece. Americký historik Stanley G. Payne napríklad rozlišuje štyri základné pojmové východiská: fašizmus ako pejoratívum, ako neľavicové autoritárstvo, spoločenskovedný koncept a ako charakteristiku talianskeho fašizmu. V kolektívnej publikácii „Sprievodca fašizmom“ už je dvanásť rozličných poňatí fašizmu, pričom tu je vidno už silný odklon od klasickej historiografie k ideologickým otázkam a politologickým úvahám. Na pravú mieru sa to pokúsil uviesť ďalší americký historik, Gilbert Allardyce, ktorý vraví, že ak si má pojem fašizmus zachovať svoju analytickú hodnotu, má sa obmedziť iba na taliansky originálny fašizmus, teda na konkrétnu históriu „fasci di combattimento“ a súvisiace otázky.

(O termíne „fašizmus“ sme priniesli úvahu aj vo Svedectve č. 4/2015, tu chcem odporučiť aj štúdium Ondřeja Cinkajzla v Securitas imperii č. 17.)

(Pokračovanie na 10. strane)

Hrôza

Teodor Križka

V Bulharsku zatkli osem milovníkov ruskej kultúry za údajnú špionáž v prospech Ruskej federácie. Bulharská poetka Elka Ňagolova, organizátorka festivalu poézie slovanských národov Slovanské objatie, na ktorom som získal hlavnú cenu Zlaté letiace pero, podobne ako nebohý známy ruský básnik Andrej Dementiev, sa na protst a aby vyjadrila účasť so zatknutými verejne a dobrovoľne prihlásila za ruskú špiónku. Nuž nezostáva nič iné ani mne, iba ju podržať a verejne vyhlásiť, že sa aj ja cítim milovníkom kultúry, teda aj tej ruskej, ako inak, napriek môjmu "fašistickému" príklonu ku katolíckej tradícii. Teda som ruský špión. Môžu ma zatknúť a vyšetrovať hneď z dvoch zločinov. Z lásky k veľkej ruskej kultúre a z lásky ku Kristovi.

Ale dosť humoru. Veci sa naozaj uberajú nebezpečným smerom. Všade bez výnimky. Aj na Západe, aj v Rusku, aj v Číne a kdekoľvek inde. Ľudstvo stráca idey a kde niet idey, hlavnou náplňou sa stáva hľadanie nepriateľa. V prípade Bulharska je to o to absurdnejšie, že nebyť Ruského impéria, dodnes by bolo Bulharsko iba tureckou kolóniou. Nakoniec, na námestí v Sofii o tom svedčí veľká jazdecká socha ruského cára - osloboditeľa.

Inak, zložitejšie je to s oslobodením roku 1945. Oslobodenie znamená prinavrátenie slobody. Získali Slováci väčšiu slobodu po povstaní, teda po vzbure voči vlastnému štátu pod vedením NKVD, tej zločineckej organizácie, ktorá má na svedomí desiatky miliónov nevinných životov? Ak sa mlátia dve pohanské, totalitné, satanské ideológie, môžeme víťazstvo jednej nad druhou nazvať oslobodením? Obzvlášť, keď to víťazstvo znamenalo vyhnanie elity národa do exilu, uväznenie jej ďalšej časti v komunistických koncentračných táboroch, odvlečenie ďalších desiatok tisíc na Sibír či na otrocké práce v uránových baniach?

Ak som teda podporil zastrašovaných milovníkov ruskej kultúry, nepodporil som jednu stranu konfliktu. Vyjadril som nádej, že rovnako by niekto podporil mňa, až by ma zatýkali pre slovenské vlastenectvo, ktoré nespájam s nenávisťou voči nikomu, ale výlučne s predstavou o neutralite mojej vlasti v geopolitickom zápase a je o angažovanosti v oblasti ducha, kde kultúra by mala byť rozhodujúcim kritériom ľudskosti.

Skutočnú hodnotu morálky si uvedomíme, až keď o ňu prídeme...

„Morálka je pravda v plnom rozkvete" - takúto stručnú definíciu nájdeme u Victora Huga, známeho francúzskeho spisovateľa a politika. Morálka, jej podoba, potreba a miesto v spoločnosti sa stali predmetom uvažovania najväčších európskych mysliteľov, akými boli napríklad Aristoteles, Tomáš Akvinský či Dostojevskij.

Pohľad na morálku sa v priebehu dejín neustále vyvíja.

Podstatou môjho článku však nie je nejaká sofistikovaná analýza pojmu morálka, ale skôr vlastná reflexia hodnotového rámca u súčasnej mládeže. Sám som mladý človek a v tomto smere sa stretávam väčšinou s plytkou kritikou, ktorá rozoberá pohľad do mobilu počas rozhovoru či neuvoľnenie miesta staršej osobe. Určite nechcem popierať alebo zľahčovať normy elementárnej slušnosti, no podľa môjho názoru je to len špička mohutného ľadovca, ktorý môže pre našu spoločnosť predstavovať naozaj veľký problém.

Ako hrozbu vnímam hlavne relativizovanie morálnych hodnôt. Vidím to predovšetkým v tom, koho si moji mladší rovesníci berú za vzor. V minulosti to museli byť ľudia, ktorí vynikali slávnymi činmi a pevným charakterom (tým nechcem tvrdiť, že v minulosti neexistovalo amorálne správanie). Dnes mladým imponujú jedinci, ktorí sú častokrát otvorene chamtiví, hedonistickí, hlúpi, extrémne povrchní či holdujúci drogám a veľakrát sú práve tieto ich negatívne atribúty, za ktoré sa inak normálny človek hanbí, to je jediné, v čom vynikajú. Nie je to ani strašenie alebo zveličovanie. Stačí letmí výskum na sociálnych sieťach a veľmi rýchlo sa dozvieme, komu a do akej miery mladí ľudia vyjadrujú obdiv. Sú to rôzni youtuberi, influenceri či pseudoumelci, ktorí dosahujú najvyššie čísla v sledovanosti a reakciách. Z formy ich prejavu, ale aj podľa komentárov, sa dá odhadnúť, že ich fanúšikovská základňa bude z drvivej väčšiny tvorená práve mladými ľuďmi. Tieto postavičky súčasnej slovenskej (pa)kultúry sa vďaka svojmu vplyvu stávajú pevnou súčasťou verejného priestoru a za účelom zisku aj tvárami rôznych projektov či reklamných kampaní.

Už len tento moment samotný sa dá vnímať ako konflikt so zdravými morálnymi hodnotami. Jedna strana predáva svoje meno, osobnosť a telo za vec, ktorou možno sama opovrhuje a ktorá môže byť pokojne aj škodlivá, len kvôli chamtivej vidine peňažnej odmeny. Druhá strana za účelom vyššieho zisku s egoistickým nezáujmom o možný negatívny vplyv častokrát využíva osoby, ktoré svojím správaním predstavujú úplné dno a takto ich ešte viac zatraktívňuje.

Musíme si naplno uvedomiť, že najmladšia generácia, ktorá je v tomto smere najviac ohrozená, predstavuje našu budúcnosť. Viaceré ankety v západných krajinách prinášajú podľa mňa znepokojivé výsledky. Mladí respondenti nechcú byť v dospelosti kozmonauti, boxeri alebo generáli, ale vlogeri a gameri (hráči PC hier). To v realite znamená, že sa vidia v pozícii, z ktorej sa len ťažko dajú tvoriť pozitívne hodnoty. Všimnime si, že naša mládež vyrastá na ľuďoch bez zmyslu pre česť, úprimnosť, spravodlivosť a sebaúctu, u ktorých vrchol tvorivosti a aktivity spočíva v prázdnych, bezduchých a umelých pózach na sociálnych sieťach v najhoršom prípade aj v drogovom alebo homosexuálnom opojení. Keď to spojíme s nelichotivou situáciou v našom školstve a s tým, že rodičia trávia so svojimi deťmi čoraz menej reálneho času, tak nám vychádza, že mladšia generácia bude s ťažkosťami rozpoznávať správne od nesprávneho alebo žiť podľa morálnych hodnôt. Po vzore svojho obľúbeného youtubera bude zanedbávať fyzický, duševný, či odborný vývin a svet bude vnímať podľa toho, čo je momentálne trendy a čo jej prinesie nejakú plytkú krátkodobú rozkoš.

Ako potom budú liečiť budúci lekári? Ako budú súdiť budúci sudcovia? Ako budú strážiť poriadok budúci policajti? Ako budú prijímať legislatívu budúci zákonodarcovia? Presne vtedy si uvedomíme skutočnú hodnotu morálky... až keď o ňu úplným relativizovaním prídeme, čo následne vyvolá celý rad nepríjemných javov.

Na záver si netrúfam dávať presné recepty na vyliečenie krízy hodnôt. Podľa mňa je správna cesta to, keď sa budeme podľa morálnych hodnôt riadiť v našom bežnom živote a takto im dávať skutočný význam. Zdravé morálne hodnoty, ktoré podľa môjho názoru stoja na pilieroch národného povedomia, kresťanskej viery a úprimného spoločenského cítenia prežijú len vtedy, keď sa nebude o nich len rozprávať a písať ale podľa nich aj fungovať. Zrušenie internetu alebo sociálnych sietí je samozrejme nezmysel. Lepšie riešenie je ich napĺňať kvalitným obsahom a pokúsiť sa ísť príkladom. Samozrejme je potrebné v rámci možností vyvíjať tlak na kompetentných v oblasti školstva a výchovy, aby v tomto smere skvalitnili osvetu. V neposlednom rade je dôležité, aby rodičia venovali pozornosť svojim deťom a nechali ich tak samotné napospas amorálnym vplyvom.

Ján Pastuszek

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je predsa len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: **Ganisinova.Renata@slposta.sk**

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

Koľko stojí pôrod na Slovensku?

Poviete si, ani veru netuším. Výbavička, kočík, zostať z práce doma len na tzv. milodare od štátu. Alebo sa spýtam inak. Chceli by ste mať 180 000 eur? Toľko zarobí ročne jedno tzv. nadštandartné oddelenie šestonedelia za príplatky, ktoré si mamičky priplácajú za to, že chcú mať na izbe televízor a sociálne zariadenie. A dá sa to za cenu, že udržiavame umelo aj tzv. podštandartné oddelenie, kde si mamičky nepriplácajú nič. No a ak by tie vyzbierané peniažky prišli na správny účet, tak sa dá prebudovať aj to podštandartné oddelenie na štandartné a je po "Kačinej svadbe". Už by sme nemohli ukazovať, že máme aj také oddelenie aj onaké. Že máme mamičky, ktoré si môžu dovoliť zbohdarma vyhodiť stovečku za nič, len tak do vzduchu a mamičky, ktoré si to "nemôžu dovoliť". Ale ktorý otecko by sa rád neukázal, že na to má? Kto by nezainvestoval do "pohodlia" svojej manželky v takom chúlostivom čase ako čakanie na potomka alebo tesne po pôrode!

Vážení, ja to nijak inak nevidím, len že je to obyčajný biznis, až zvlčilosť. Nech mi vĺčky odpustia výraz, zarábať tam, kde nič nepredávame. Pýtať od tých, ktorých štát nepodporí, ako sa na zodpovedného správcu patrí. Veď pri súčasnom trende klesajúcej pôrodnosti nám štatistika ukazuje, že za jedinú generáciu nám klesne počet potenciálnych matiek o 36%. (Zdroj ročenka Štatistického úradu r. 2018) A ak sa pozrieme na ďalšie čísla z tej istej ročenky, zistíme, že žien v období plodnosti ubúda rapídnym tempom, t. j. 16-tisíc ročne (1,5 percenta). Ich počet je tak voči maximu z roku 1999 nižší o 140-tisíc žien. Preto prognózy vo svojich základných scenároch rátajú aj s postupne klesajúcim počtom narodených detí. Z dnešných 58-tisíc postupne na 46- až 48-tisíc v roku 2030. (Ale pre porovnanie, pred 25-timi rokmi sa ešte narodilo 75 tisíc Slovákov.) To už bude menej ako počet zomretých, čím sa populácia Slovenska začne znižovať.

Čo tak namiesto vyzbieraných 180 tisíc eur od mamičiek pridať mamičkám k ich veľkému dňu, na ktorý pamätajú po celý svoj život jednu tisíceurovku na kočík? Alebo čo tak voliť poslancov, ktorí majú zmysel pre podporu rodiny v našom štáte? Za tridsať rokov od prevratu sme nezaznamenali komplexnú prorodinnú koncepciu politiky ani u jednej zo strán, ktoré sme do parlamentu zvolili. To len istým skupinám sa na Slovensku stále vyplatí mať väčší počet detí. A z nenápadnej pozitívnej diskriminácie nám vyrastá diskriminácia väčšinového obyvateľstva.

Treba zvoniť na poplach.

Ak už nie je náhodou päť minút po dvanástej!!!

ANNA HRABOŠOVÁ

Armáda EÚ? Komu chýbajú u nás eurovojaci?

Vytvorenie spoločnej európskej armády je pomerne nová politická téma, ktorá preniká už aj do pronárodnej tlače v politicky korektnom proeurópskom duchu, podobnom tomu, ktorý je mainstreamových médiách. Je to príliš vážna téma, aby sme ju ponechali len v rukách eurohujerov. Základná otázka je, že načo EÚ potrebuje vlastnú armádu? Odpoveď hľadám v histórii: V celej mnohotisíc ročnej histórii ľudstva nikdy neexistovalo impérium, či štátny útvar bez armády. Aj štát Vatikán má vlastnú armádu. Síce len symbolickú, ale má ju. Záujem o vytvorenie armády EÚ je jasný prejav jej pretvárania na štátny útvar! Súčasne odovzdávanie velenia nad svojou armádou do bruselského eurocentra zbavuje európske štáty ich fundamentálneho štátneho atribútu. Je to jasný krok k zániku súčasných štátnych útvarov s ich degradáciou na regióny. Je potrebné jasne povedať, že armáda nie je demokratická inštitúcia. Je to nástroj brachiálnej moci, je to inštitúcia postavená na tvrdej disciplíne a slepej poslušnosti. Štát potrebuje armádu na útok proti vonkajšiemu nepriateľovi, alebo na ochranu pred vonkajším nepriateľom, dôležitý je však aj ďalší dôvod - a to je použitie proti vlastnému obyvateľstvu. Pozor, tento dôvod vôbec nie je zriedkavý, je pomerne častý! Videli sme napríklad nasadenie francúzskej armády do ulíc francúzskych miest počas dvojročného výnimočného stavu! Pred pár dňami švédski policajní predstavitelia požiadali švédsku vládu o nasadenie armády do tzv. no-go zón, pretože polícia tam už nevie zjednať poriadok. Vlastná armáda prebudí v bruselskej administratíve imperiálne ambície, ale získa aj možnosť zjednať poriadok v nepokojnom regióne EÚ pri sociálnych, či etnických nepokojoch, alebo nastoliť demokraciu tam, kde nevyhrali voľby tí správni, probruselsky korektní politici. Armáda je faktor tvrdej unifikácie: Vnútropolitickej a zahraničnopolitickej orientácie, ako aj vojensko-obrannej doktríny! Znamenalo by to spoločný obranný rozpočet, čo je tvrdý unifikačný ekonomický faktor. Kvôli ktorému z týchto dôvodov pištia srdcia niektorých slovenských politikov za spoločnou armádou? Čo by to Slovenskej republike prinieslo? Bola by bezpečnejšia, istejšia, suverénnejšia, slobodnejšia, bohatšia? Aj pri najväčšej snahe, nenachádzam pre Slovensko žiadne pozitíva. Viedlo by to k politickej aj vojenskej nestabilite v európskom priestore, pretože pri existencii NATO by tu boli zrazu dve nadnárodné veliace štruktúry, ktorých vzťah by nemusel byť vždy práve harmonický. Paradoxne, obe by sídlili v Bruseli. Možno to čítať ako signál, že v EÚ kalkulujú so zánikom NATO a armáda EÚ by mala byť nová forma medzinárodného vojenského projektu. Nepriamo pre to svedčí aj snaha USA o bilaterálne zmluvy o vojenskej spolupráci s európskymi štátmi, aby po prípadnom zániku NATO mali tento priestor naďalej vojensky pokrytý iným spôsobom. Európska armáda by sa dostala aj na územia, kde nikdy nevkročili vojská NATO - na územie neutrálnych štátov Rakúska a Švédska. Mier a stabilitu v Európe by to určite neposilňovalo. Mimoriadne nebezpečenstvo spoločnej armády EÚ vidím v tom, že Nemecko, ako ekonomicky najsilnejší a najľudnatejší štát EÚ, začne siahať na francúzsky jadrový kufrík. Nemecku by to dokonca umožnilo pod tenkou košieľkou armády EÚ budovať si vlastný jadrový potenciál, čo teraz nemôže.

Po zániku Varšavskej zmluvy odôvodnil vtedajší britský premiér John Major ďalšiu existenciu NATO bonmotom: NATO je pre Britániu stále dôležité, pretože drží Ameriku blízko, Rusko ďaleko a Nemecko nízko. V tomto zdanlivo žartovnom bonmote je hlboký myšlienkový odkaz, neradno ho ignorovať. Ak vznikne spoločná európska armáda, Amerika bude ďalej, Rusko bližšie a Nemecko vyššie, pretože Nemecko by sa stalo ekonomickým, politickým aj vojenským dominátorom vzniknutej Euroríše.

ŠTEFAN PAULOV

Povstanie 29. augusta 1944

V jeseni 1938 sa Československá republika – rozhodnutím koloniálnych mocností Veľkej Británie, Francúzska a Talianska – dostala do područia Nemecka. Stal sa z nej neživotaschopný štát, zvyšky ktorého si chystali podeliť Nemci, Maďari a Poliaci. Vyhlásením samostatnosti 14. marca 1939 sa Slovensko pred rozdelením zachránilo. V dôsledku vojnového vývoja sa situácia menila. Svoju šancu na znovuzískanie Slovenska videla česká politike v obnove ČSR. Edvard Beneš z Londýna dlhodobo vyzýval Slovákov na povstanie a návrat k ČSR. Augustové udalosti preto s nadšením privítal. Po komunistickom prevrate v roku 1948 bol pre povstanie uzákonený oficiálny názov „Slovenské národné povstanie“.

Pod dojmov víťazstiev antihitlerovskej koalície, ktorá si medzi svoje vojnové ciele dala aj obnovu ČSR, sa časť armádnych a štátnych kádrov SR rozhodla pripraviť akciu, ktorou by prispeli k porážke Nemecka a obnove ČSR. Plány ozbrojeného prevratu začal doma ako prvý pripravovať minister obrany gen. Ferdinand Čatloš, ktorý sa pokúsil SR previezť na druhú stranu, no zachovať jej existenciu. Skupina čechoslovácky orientovaných dôstojníkov okolo pplk. Jána Goliana a bratov Veselovcov na Veliteľstve pozemných vojsk v B. Bystrici, tzv. Vojenské ústredie (VÚ) však samostatné Slovensko striktne odmietala. Za svojho najvyššieho veliteľa nepokladali J. Tisa, ale E. Beneša. Od Beneša aj Golian 23. marca 1944 prijal poverenie viesť prípravy vojenského povstania. V spolupráci s čsl. orientovanými národohospodármi (I. Karvaš, P. Zaťko) začali pripravovať štátny prevrat.

KONTEXT A VYPUKNUTIE

Podmienkou úspešnej realizácie povstania bola koordinácia so ZSSR. Slovensko (resp. ČSR) už od roku 1943 patrilo do jeho mocenskej sféry, čo potvrdila aj zmluva z 12. decembra 1943. USA a Veľká Británia tak považovali územie ČSR za pevnú súčasť sovietskej sféry. ZSSR však o návrhy slovenských povstalcov neprejavil záujem. Opačne, na územie SR začal od 25. júla 1944 vysielať vlastné partizánske organizátorské skupiny. Tie konali rôzne deštrukcie, sabotáže, a nastolili atmosféru teroru. Tzv. partizánsky tribunál v Sklabini len od 21. do 28. augusta 1944 dal odstreliť asi 140 nepohodlných občanov. Keďže ozbrojené zložky SR už neboli schopné zabezpečiť v štáte poriadok, po masovej partizánskej vražde v Brezne dal 28. augusta prezident Tiso súhlas na príchod nemeckého vojska. Partizáni tak skomplikovali situáciu i Vojenskému ústrediu, ktoré tak bolo nútené začať povstanie ešte pred dokončením jeho príprav, 29. augusta večer, po zistení príchodu prvých nemeckých jednotiek. VÚ následne vyšlo z ilegality, zmenilo sa na veliteľstvo čsl. armády na Slovensku a vyhlásilo ozbrojený odpor. Elitnú časť slovenskej armády, Východoslovenskú armádu gen. A. Malára s 35-tisíc mužmi však Nemci bleskovo odzbrojili a poväčšinou internovali. Väčšina ďalších posádok sa rozpadla, vojaci sa rozišli domov. Zo slovenskej armády sa tak do povstania zapojilo asi 18 tisíc z počtu cca 90 tis. príslušníkov (20%).

PRIEBEH A CHARAKTER

Chýbajúce sily mali povstalcom doplniť mobilizácie 5. a 26. septembra 1944. Pod hrozbou trestov smrti povolávali mužov do 35 resp. 40. roku. Tým povstanie stratilo dobrovoľnícky charakter. Najmä otcovia rodín nemali záujem riskovať svoje životy. Na rozdiel od armády mali partizánske jednotky dobrovoľnícky charakter, väčšina z nich ale nebojovala. Povstaleckému veleniu sa odmietali podriadiť a počúvali len príkazy sovietskych veliteľov. Početne povstalci nikdy nebojovali proti presile, od počiatku až do konca boli v približne dvojnásobnej početnej prevahe oproti Nemcom. Napriek tomu boli v neustálej defenzíve. Sprvu držali asi polovicu územia SR, no rýchle ju strácali. Zvrat nepriniesla ani Karpatsko-duklianska operácia zorganizovaná na pomoc povstaniu, ani prílet stíhacieho pluku a paradesantnej brigády zo ZSSR, ani výmena na poste veliteľa armády. Povstanie bolo porazené 27. októbra 1944, keď Nemci obsadili jeho centrum, B. Bystricu.

Nemecké zdroje odhadovali dvojmesačné straty povstalcov na 5 tisíc mŕtvych. Podľa domácich zdrojov ich padlo od 1, 7 do troch tisíc. Aj keď presné číslo obetí nepoznáme, bolo ich tu značne viac, ako utrpela slovenská armáda v bojoch proti ZSSR za tri roky (1941 – 1944), kde padlo 1300 vojakov.

Po stránke politickej malo povstaniu výrazne československý charakter. Jeho najvyšší politický orgán, Slovenská národná rada, sa prihlásila k obnove ČSR. Povstalecká armáda sa nazývala „Československá armáda na Slovensku“ a vrátila sa k čsl. hodnostiam. Väčšina jej radových príslušníkov však svoj boj chápala výlučne ako protinemecký, ako boj za skoršie ukončenie vojny. V povstaní sa dostali prvýkrát k vládnej moci komunisti (KSS). Povstalecký režim zrušil tri jestvujúce politické strany a zaviedol dve, komunistickú a demokratickú (občiansky blok).

VÝSLEDKY A HODNOTENIE

Povstanie možno charakterizovať ako neúspešný armádny prevrat. Nemalo celonárodný charakter. Svoje dva základné ciele – vytlačiť Nemcov a spojiť sa s Červenou armádou, nesplnilo. Opačne, výrazne zvýšilo nemeckú kontrolu nad Slovenskom, prezidentovi a vláde SR zobralo možnosť uskutočňovať dovtedajšiu protekcionistickú politiku. Nerozhodlo o priradení Slovákov k vojnovým víťazom, ani neskrátilo vojnu v Európe. Naopak, v jeho dôsledku musela Červená armáda meniť plány strategického postupu, cez ťažko priestupné karpatské priesmyky, čo ju zbrzdilo. Pre Nemecko bolo komplikáciou, no nie neriešiteľným problémom. Na jeho potlačenie si vystačilo s menej než jedným percentom príslušníkov svojich ozbrojených síl. Navyše, tieto boli improvizačné, na fronte nepoužiteľné. Napokon na vyhlásenie povstania krvavo doplatili tisíce ľudí, ktorí sem boli chtiac-nechtiac zatiahnutí a po jeho porážke dalo nemeckým bezpečnostným orgánom podnety na rozsiahle a krvavé odvetné represálie aj na úplne nevinných ľuďoch.

CITÁTY:

„Nezmyselné zabíjanie začali niektorí partizáni. Raz sa to musí otvorene napísať.“

Jozef Jablonický,
Povstanie bez legiend, 1990

„Štátny sviatok je niečo slávnostné, niečo mimoriadne, keď sa skláňame pred mravnými hodnotami, ktoré národ dosiahol, ale aj pred obeťami, ktoré boli potrebné na ich dosiahnutie. Ak máme v tomto svetle hodnotiť 29. august, tak si uvedomme, že je to deň, v ktorom sa začala tragédia slovenského národa. Áno, tragédia, lebo v ten deň zdvihol Slovák zbraň proti Slovákovi. Slovák začal zabíjať Slováka. Nikdy predtým to naše dejiny v takej miere nepoznali. Bol to prvý veľký bratovražedný boj v našich dejinách.“

Anton Neuwirth,
rozprava k zákonu o SNP, 1992

„Boli miesta, kde partizáni skutočne hrdinsky a krásne bojovali, ale boli celé oddiely, ktoré proti Nemcom nevystrelili ani raz, zato domáce obyvateľstvo terorizovali denne. Nálada obyvateľstva sa obracala proti partizánom. Chodili jednotlivci i delegácie si sťažovať na prechmaty, obce si oddýchli, keď partizáni od nich odišli. Celé kraje boli terorizované takýmito skupinami.“

MARTIN LACKO

„Hľadajúci ochranu“ zločincami a kriminálnikmi

Ohúfnej moslimskej inváziido Európy, ktorá začala najmä rokom 2015, sa už popísali stohy papiera. Niektorí ju vítali, iní boli k nej ľahostajní, ale boli aj takí, ktorým naháňala strach. Len čo sa prví imigranti v novej domovine ako tak udomácnili“, tretia skupina domácich (okrem politikov) pribúdala na počte. Pričinili sa o to vraždy, znásilnenia, prepady a krádeže zo strany „hľada-júcich ochranu“. Keď spolkový minister vnútra Horst Seehofer (CSU) za „matku všetkých problémov“ v Nemecku označil nekontrolovanú imigráciu rokom 2015, Merkelová a spol. v „otcovi všetkých problémov“ videli Seehofera. Sociálni demokrati (SPD) ho dokonca vyzvali, aby z postu spolkového ministra vnútra odstúpil. Zo Seehovera sa prispôsobením politickej korektnosti stal Drehhover (v nemčine znamená Dreh otáčanie, točenie).

Hlavný korešpondent z RedaktionsNetzwerk Deutschland Dieter Wonka zverejnil koncom januára 2019, že podľa príkazu spolkového ministra vnútra (Horsta Seehofera), by sa imigranti mali čo najviac vynímať zo skupiny páchateľov, aby sa predišlo politicky citlivým reakciám zo strany obyvateľstva. Policajti vo všetkých spolkových krajinách majú imigráciu podľa tohto príkazu podávať v lepšom svetle. Čiže falšovať štatistiku kriminality imigrantov.

Najčastejšou zbraňou kriminálnych imigrantov sú nože, kalašnikovy a masívne nákladiaky. Keď z toho nie je nič poruke, možno použiť aj horúcu vodu. Dostali ju pocítiť dvaja dozorcovia väznice v Iserlohne, v ktorej sedel sedemnásťročný imigrant podozrivý z terorizmu. V cele mal ohrievač vody a dozorcov oblial horúcou vodou. Ako zbraň sa hodia aj zápalné fľaše (molotovove koktaily). S obľubou ich používajú najmä imigranti vo Francúzsku, hádžu ich do policajtov. Najvyššia kriminalita je ale zaznamenaná pri útokoch nožmi a táto stále rastie. V roku 2007 došlo k 300 útokom nožom, roku 2016 bolo nahlásených 4 000 a v krátkom časovom úseku medzi januárom a októbrom 2017 viacej než 3 500. Počet útokov nožmi a podobnými ostrými predmetmi je však oveľa vyšší. Neinformuje sa o tom, aby sa vraj nevyvolávali protiimigračné nálady a „extrémizmu“ sa neprilieval olej na oheň. Ponajviac sa uvedie, že imigranti nie sú kriminálnejší ako Nemci. Zo všetkých spomenutých zbraní je najpohodlnejší nôž. Ľahko ho schovať za košeľu a v „správnom“ okamihu vytiahnuť a obeť dobodať alebo hneď podrezať. Ako napríklad jeden afganský imigrant podrezal hrdlo 85ročnému dôchodcovi Dietrichovi P. Iný Afganec zasa nožom zavraždil 17 ročnú Mireille z Flensburgu. Tento prišiel do Nemecka v roku 2015 ako „neplnoletý“ bez sprievodu a bez dokladov. V skutočnosti mal niečo vyše 21 rokov. Pod menom Ahmad M. požiadal v Hamburgu o azyl. Nedostal ho a tak odišiel do Flensburgu, kde znova požiadal o azyl ako neplnoletý pod menom Ahmad S.

Byť mladistvým imigrantom v Nemecku má veľké výhody. Hneď po prekročení hraníc má nárok na osobitnú starostlivosť a možno ho iba v tom prípade odsunúť, ak v krajine návratu má príbuzného alebo je tam vhodné zariadenie, ktoré ho prijme. Prirodzene, že tam oficiálne nemá žiadneho príbuzného, aj keď ich tam má. A pri dopustení sa trestného činu, aj toho najťažšieho, nečaká ho žiaden ťažší trest. Pre zločincov pod 18 rokov platia iné pravidlá.

V Hannoveri šla 24 ročná Vivian so svojím priateľom Dominikom nakupovať do obchodného reťazca Edeka. Pred pokladňou sa dvaja sýrski mladiství azylanti navzájom sácali. Vivian ich upozornila, aby sa správali slušne a neohrozovali čakajúcich pred pokladňou. Pred obchodom si títo dvaja Sýrčania posilnení o ďalšieho 17 ročného sýrskeho azylanta počkali na mladý pár a vrhli sa na Dominika a začali ho škrtiť. Vivian mu pribehla na pomoc. Vtedy ju jeden z azylantov bodol nožom do hornej časti tela. Nôž prerazil rebrový oblúk, poškodil rebrá, slezinu a pankreas. Vivian bojovala o život štyri dni. V nemocnici jej museli odstrániť slezinu a časť pankreasu. Páchatelia neboli stíhaní z pokusu o vraždu, ale iba z ťažkého ublíženia na tele. A ako mladistvým nehrozil im vážnejší trest.

Po namáhavom pátraní sa našiel vrah 14 ročnej Susanny, ktorý ju znásilnil a následne uškrtil a asi 300 metrov od domu azylantov zahrabal pri železničnej trati vo Wiesbadene. Podozrenie padlo na 35 ročného Turka a 20 ročného Iračana Aliho Baschara. Obidvaja boli žiadateľmi o azyl a bývali v dome pre azylantov vo Wiesbadene. Turka zatkli a Ali utiekol pred trestom so svojim piatimi súrodencami a rodičmi späť do Iraku. Osemčlenná rodina Baschariovcov prišla do Nemecka s hlavnou vlnou imigrantov v októbri 2015 a požiadala o politický azyl. Vraj im v Iraku hrozilo mučenie a istá smrť zo strany irackých Kurdov. Nemecké úrady na tieto bájky nenaleteli a v decembri 2016 im bol azyl zamietnutý. Baschariovci urobili to, čo je v Nemecku bežné. Na trovy nemeckého štátu majú odmietnutí imigranti právo sa odvolať a právo na právnika, ktorého platí štát (to je asi nemecká špecialita, že právnik platený štátom, vlastne daňovými poplatníkmi, ide proti svojmu zamestnávateľovi) a počas procesu, ktorý zväčša nikdy neskončí, majú právo k pobytu v Nemecku a na všetky sociálne vymoženosti.

Ale späť k Alimu. Len čo prišla rodina Baschariovcov do Nemecka, hneď od samého začiatku sa ich ratolesti vyznamenali výtržníctvom a bitkárstvom. Najmä Ali. Prepady a okrádanie chodcov patrili k jeho pravidelnému repertoáru. V marci 2018 zaútočil aj na policajtku a znásilnil jedenásťročné dievča v dome pre azylantov. V máji 2018 zavraždil 14 ročnú Susanne. Aby sa vyhol trestu, odišiel s celou rodinou späť do Iraku. Začiatkom júna odletela osemčlenná rodina Baschariovcov z Düsseldorfu cez Istanbul do Iraku pod inými menami, než pod ktorými boli zaregistrovaní v Nemecku. Do Nemecka prišli ako väčšina imigrantov bez papierov.

(Pokračovanie na 10. strane)

Migrácia - problém súčasnosti, megaproblém budúcnosti

Migrácia je trvalou konštantou ľudských dejín. Ako v súčasnosti tak aj v minulosti jednotlivci, skupiny, ba i celé národy sa často nachádzali v pohybe, sťahovali sa zo svojich pôvodných sídlísk, aby hľadali lepšie a bezpečnejšie životné podmienky, než im mohlo poskytnúť prostredie, v ktorom žili. Za určitých nekontrolovaných alebo nekontrovateľných okolností sa migrácia stáva inváziou, ako to bolo v 5. – 6. storočí, keď sústavný a rastúci prúd prisťahovalectva germánskych kmeňov zmenil demografiu Rímskej ríše a viedol k jej pádu. Tento extrémny príklad sa v poslednom čase často uvádza ako výstraha, ktorá hrozí unavenej a morálne vyčerpanej Európe.

Niet pochýb, že náš kontinent čelí vážnej migrantskej kríze. Mnohí politici a sociálni pracovníci s obavami poukazujú, že nekontrolovaná imigrácia z islamských krajín prináša so sebou problémy, ktoré majú potenciál vyústiť do spoločenskej krízy. Ich názory a postoje vyvolávajú ostré kontroverzie, ako je, napríklad, obviňovanie z prepiateho nacionalizmu a xenofóbie. Na druhej strane sú osobnosti, ľudia a skupiny – medzi nimi prominentne figuruje pápež František – ktoré napomínajú a vyzývajú, aby národy a štáty boli ústretové a veľkodušné, aby nezatvárali svoje domy a krajiny, ale aby “budovali mosty a nie múry.”

Zdá sa, že správne a spravodlivé riešenie – zlatá stredná cesta (aurea via media) – leží niekde medzi týmito dvomi pólmi.

Nepochybne, súčasný problém emigrácie si vyžaduje premyslený, smelý a realistický prístup. Je to problém, ktorý neznesie odklad a bude ho treba účinne riešiť, pretože je tu a stáva sa vážnejším i naliehavejším každým dňom.

Žijeme v období globalizácie, ktorá sa intenzívne začala prejavovať najmä po páde komunizmu v Európe. Prejavila sa hlavne v medzištátnych pohyboch pracovných síl, otvorením hraníc a všeobecným vzrastom životnej úrovne v krajinách západnej kultúry. Tento vzrast mal však nežiaduci vedľajší účinok: zväčšil sa rozdiel medzi bohatým severom chudobnejším juhom zemegule. A práve toto robí migrantov z nespokojných a po lepších životných podmienkych túžiacich jednotlivcov; toto je jednou z hlavných príčin masových emigračných pohybov.

Podľa štatistických údajov Organizácie Spojených národov v roku 1970 bolo globálne 84,5 miliónov emigrantov. Ich počet sa v priebehu 25 rokov takmer zdvojnásobil na 108,6 miliónov v roku 1994. V nasledujúcich 25 rokoch sa ztrojnásobil, takže v roku 2017 bolo zaregistrovaných už 258,2 milióny emigrantov hľadajúcich novú životnú postať.

V roku 2014 medzinárodná utečenecká organizácia Migration Research Center v spolupráci sprestížnym výskumným ústavom Gallup World Poll previedla rozsiahly prieskum, ktorý by poskytol reálny obraz o stave a trendoch globálnej emigrácie.

Prieskum sa uskutočnil v rokoch 2015 - 2017 a zahrňoval 152 štátov na všetkých kontinentoch zeme. Výskumíci kontaktovali takmer pol milióna dospelých osôb a analyzovali celkovo 453 122 vyplnených dotazníkov.

Základná otázka prieskumu bola: Keby ste mali príležitosť emigrovať a natrvalo sa usadiť v inej krajine, zostali by ste v rodnej zami, alebo by ste sa presťahovali do inej krajiny?”

Zistenia viedli k prekvapujúcim výsledkom. Priemerne 15% opýtaných by neváhalo opustiť rodnú krajinu, keby im to okolnosti umožnili. Najväčšie sklony k presťahovaniu sa vyskytli v afrických štátoch južne od Sahary (33%), v Strednej a Južnej Amerike (27%), v európskych štátoch, ktoré nepatria do EÚ (26%) a na Strednom východe (24%). Pomerne vysoký počet potenciálnych emigrantov sa nachádza aj v EÚ, hlavne v štátoch bývalého Sovietskeho bloku (26%); najmenej je ich v Austrálii, Južnej Ázii a Juhovýchodnej Ázii (7 - 8%).

Celkový počet potenciálnych emigrantov dosahuje v súčasnosti takmer astronomické číslo: 750 miliónov!

Štáty, z ktorých takmer polovica dospelého obyvateľstva by chcela opustiť krajinu, sú: Siera Leone (71%), Libéria (66 %), Haiti (63 %), Albánia (60%), El Salvador (52%), Konžská republika (50%), Ghana (49%), Dominikánska republika (49%), Arménsko (47%), Kosovo (46%).

Pozoruhodná je aj odpoveď na otázku, kde by sa chceli natrvalo usadiť. Najviac z nich by sa chcelo vysťahovať do Spojených štátov (21%) a do Kanady (6%). V poradí ďalšie emigrantmi preferované štáty sú: Nemecko (6%), Francúzsko (5%), Austrália (5%), Veľká Británia (4%), Saudská Arábia (3%), Španielsko (3%), Taliansko (2%) a Švajčiarsko (2%). Aj keď sa číselný údaj potenciálnych emigrantov do Švajčiarska – iba 2 % – sa zdá byť malý, prepočítaní to predstavuje 22 miliónov prisťahovalcov do krajiny, ktorá podľa posledného sčítania (z roku 2017) má 8,42 miliónov obyvateľov. Sú to odstrašujúce vyhliadky, i keď zatiaľ iba teoretické.

Je síce pravda, že vyššie uvedené číslice predstavujú iba počet potenciálnych emigrantov. V skutočnosti počet tých, čo sa odhodlajú opustiť rodnú krajinu, je oveľa nižší, hoci nie zanedbateľný. Zistené údaje totiž potvrdzujú existujúcu situáciu i všeobecný trend v tom zmysle, že počet emigrantov bude z roka na rok rásť a štáty, ktoré sú cieľom emigrantov budú musieť hľadať cesty a opatrenia, ako sa s týmto problémom vyrovnať.

Jedným zo súčasných pokusov riešiť táto pálčivú otázku bola medzivládna konferencia, ktorá sa konala pod záštitou Organizácie Spojených národov v Makareši v decembri minulého roka. Na konferencii sa zúčastnili vládne delegácie zo 164 štátov. Ako svoj cieľ konferencia si vytýčila plán riešenia globálnej emigrácie tak, aby “sa predišlo utrpeniu a chaosu”. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov, Antonio Guterres, vo svojom zahajovacom prejave povedal: “Toto medzinárodné stretnutie je inšpirovaným podujatím úprimného a humanitného úsilia pomáhať tým najbiednejším… Migrácia bola a bude s nami vždy. Ale vo svete, v ktorom je ona reálna a nevyhnuteľná, je potrebné, aby bola bezpečná a regulovaná, nakoľko je to len možné a nie chaotická a nebezpečná!” Poukázal, že podľa hlásenia Medzinárodnej organizácie pre Migráciu (International Organization for Migration, IOM) od roku 2000 tragicky zahynulo vyše 60 000 utečencov a migrantov hľadajúcich bezpečnejší domov. V roku 2018 bolo 3 300 takýchto tragických prípadov. Panuje všeobecný názor, že týmto ľudským tragédiám by sa bolo dalo predísť, keby sa problém emigrácie

Kresba: Andrej Mišanek

riešil účinnou spoluprácou, do ktorej by sa mali zapojiť všetky členské štáty Organizácie Spojených Národov.

Výsledkom konferencie bol nezáväzný program, známy dnes pod menom The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration (GCM). Program doteraz prijali vlády 193 štátov.

Navonok to vyzerá ako mimoriadny úspech. Skutočnosť je však omnoho prozaickejšia a drsnejšia. K paktu odmietli pristúpiť štáty, ktoré mali hrať kľúčovú úlohu pri riešení problému, ako napríklad Spojené štáty a Austrálie, ako aj iné štáty: Rakúsko, Maďarsko, Litva, Poľsko, Česká republika, Slovensko, Čile, Dominikánska republika. Okrem toho sú aj štáty, ktoré váhajú a zatiaľ sa nevyjadrili, či k paktu pristúpia, ako je Švajčiarsko, Bulharsko, Slovinsko, Izrael, Taliansko, Estónsko.

Pozoruhodné a pre praktické uskutočnenie prijatého programu príznačné je však to, že štáty, ktoré majú už dlhšie a hlbšie skúsenosti s nekontrolovanou emigráciou, majú svoje výhrady proti neobmedzenému prijímaniu emigrantov. Ich havným argumentom je neochota niektorých skupín emigrantov prispôsobiť sa miestnej kultúre, zvyklostiam a miestnym spôsobom života.

Konkrétne sa to prejavuje v najmä v niektorých európskych štátoch s kresťanskou kultúrou, kde emigranti z islamských krajín sa ukázali byť neprispôsobivým elementom, a to nielen pôvodní prisťahovalci, ale aj ich deti, vnuci a ďalšie generácie. Táto skúsenosť ukazuje, že koexistencia kresťanstva s islamom prináša so sebou rozpory a nestabilitu, ktoré môže byť v krajných prípadoch osudné pre pohostinné národy a štáty.

V Európe nemožno prehliadnúť ani ďalšiu znepokojujúcu skutočnosť: kresťanská kultúra je na úpadku, agosticizmus a pohanský modernizmus na vzostupe. Demograficky Európa sa dostáva do stavu nezvrátiteľného poklesu obyvateľstva a vákuum, ktoré tu takto vzniká, sa zaplňuje tými, čo sa pridržiavajú svojej viery a kde bezdetné rodiny, alebo rodiny s jedným či dvomi deťmi nie sú pravidlom, ale zriedkavou výnimkou.

Nikto, a rozhodne nijaký kresťan, nebude zatvárať oči pred skutočnosťou, že Kristus, ktorému "bolo ľúto zástupov", má nám byť príkladom. Ale ani Kristus neprikazoval otvoriť dvere pre každého bez rozdielu. V svojich podobenstvách neraz hovorí, že dvere sú zatvorené pred určitými ľuďmi a skupinami ľudí. V podobenstve o mádrych a nemúdrych pannách nám predstavuje postavu ženícha, ktorý odmietal otvoriť dvere nerozvážnym pannám. Darmo volali: Pane, pane otvor nám!" Ženích im odpovedal: Veru, hovorím vám, nepoznám vás." (Mt 25, 11-12). A na inom mieste pán domu zamkne dvere pred nevítanými hosťami a keď volajú "Pane, otvor nám!" odpovedá im: "Neviem odkiaľ ste… nepoznám vás, odstúpte odomňa!" (Lk 13, 25-29). Teda ani brána do raja nie je otvorená pre každého.

K problému migrácie treba pristupovať tak, aby jeho riešenie nevytvorilo nový sociálny problém, ktorý v svojich dôsledkoch by mohol znamenať, že namiesto jednej krízy bude západná spoločnosť konfrontovaná dvomi.

FRANTIŠEK VNUK

Spomienky na štyridsiate roky

V priebehu posledných štyroch rokov som mal možnosť navštíviť niekoľko pamätníkov prvej polovice 20. storočia. Niektoré svoje spomienky mi dovolili nahrať a zaznamenať. Zo skúsenosti môžem povedať, že väčšinou oslovení inak (možno menej úprimnejšie) opisovali svoje životné zážitky, ak mali vedomie o tom, že sú nahrávaní. Neraz príčinou tohto správania býval strach. Stále ale platí, že je lepšie uchovať niečo ako nič. Osobne som mal šťastie na pestrú vzorku respondentov pochádzajúcich z rôznych častí Slovenska. Ľudí s rozličnými skúsenosťami a názormi. Ku všetkým výpovediam, zaujímavým i menej zaujímavým, som sa snažil pristupovať s ohľadom na výskumnú metódu Oral history a v duchu Vergiliovho„forsan et haec olim meminisse iuvabit" (Verg. Aen. 1.). Pri tejto príležitosti by som rád uverejnil spomienky nebohej pani Anny Blaškovej (nar. 1926), pochádzajúcej zo stredoslovenskej obce Selce, ktorú som navštívil 16. marca 2016. V tom čase bola pani v skutočne úctyhodnej mentálnej kondícii.

Náš rozhovor začal spomienkami na štúdium v Banskej Bystrici, kde nastúpila po absolvovaní piatich ročníkov ľudovej školy v Selciach: „...Potom som začala chodiť do meštianky. Meštianska škola Banská Bystrica. Každý deň som dochádzala šesť kilometrov peši do školy. Z tých Seliec do Banskej Bystrici. Chodila som do kláštora. Kláštor bol ešte akurát na konci Bystrici, už pri Radvani. Ale každý deň peši do školy,zo školy. Už ráno o štvrť na sedem, tak štvrť na sedem aj päť minúť, som vychádzala z domu. A išli sme do školy. Chodilo nás už vtedy päť dievčeniec. Predtým, tri roky, začala prvá chodiť moja sestra do tej školy. Prvé dievča z dediny, čo išla do meštianskej školy. Chlapcov už chodilo päť, ale ona prvé dievča." Povedala, že ľudia by sa mohli čudovať, "že ´Čo do školy dievča? Kto by dával do školy? To je drahé.´ Dievčence išli do služby. Keď vychodili osem ľudových, tak sa išlo do služby alebo k murárom robiť. No, ale môj otecko bol taký murársky majster a už videl, že čo tie dievčence sa narobia, tak už nechcel, aby jeho dcéra... Dobre sa učila. Dal ju tiež do tej meštianky aj na obchodnú školu. A tak isto potom aj ja o štyri roky po nej som išla do tej meštianky, len nás už chodilo päť dievčeniec. Chlapcov už chodilo viacej."

Vysvetľujúc systém štúdia, povedala: „To (škola v Banskej Bystrici – pozn. O. Š) bolo ako tri roky meštianka a štvrtý ročník kurz tej školy. Štvrtý ročník sme ešte chodili. To bolo tak skoro jak maturita." Na margo chodievania do školy v zime dodala: „Nemali sme jak teraz, že nohavice. Vôbec ešte ženy nenosili vtedy nohavice. Pančuchy. Žiadne nohavice. Tak sme takto po tom sňahu brodili a tak sme chodili. Takže to bola ozaj zaslúžená škola. No po škole, keď som skončila, tak akurát už začalo povstanie. A vtedy bolo aj bombardovanie tej Bystrici."

„Potom som sa zamestnala. Nakoľko, hovorím, bolo toto povstanie, tak ma z domu nepustili. Som bola zamestnaná tam v Selciach na obvodný notársky úrad a tam som robila dva roky. No, a pamätám, že to bolo v marci – už presne neviem, že koľkého marca to bolo – prišli partizáni do dediny, v štyridsiatompiatom, s nákladným autom a z každej rodiny jeden musí ísť vynášať zbrane na Prašivú (vrch Nízkych tatier 1651,8 m. n. m. – pozn. O. Š.). Tak a ja, nakoľko som bola sama s mamou doma, sestry staršie už boli vydaté a otecko ten bol v robote, tak som išla ja tie zbrane vynášať. Tak nás išlo, čo ja viem koľko nás bolo tých žien aj chlapov? Vyviezli nás na nákladnom aute, hore sme boli, do Hiadľa. Dedina Hiadeľ (leží vyše 9 km vzdušnou čiarou od Seliec – pozn. O. Š.).To je pri Podbrezovej. A tam nás za dedinou vyložili. Tam boli také senníky. Spravené také búdy. A tam bolo plné, keď sme tam vošli, tam bolo plno zbraní aj potravín. Ženy sme niesli hore na tú Prašivú, sme to išlo, lebo tam boli sústredení partizáni. Tak sme my ženy sme niesli stravu. Ja napríklad som niesla cibuľu. Niektorí chleba, slaninu a takéto veci. A tak sme išli tri hodiny na tú Prašivú cez hory. A tak sme vyšli, už večer tam bolo hádam ale osem hodín, keď sme tam hore vyšli. Hore nás viedli štyria partizáni, dvaja boli vpredu, dvaja vzadu. To boli cudzí chlapi.To sme nepoznali. To už tam boli v tých senníkoch, kde toto strážili a potom išli s nami hore. Keď sme prišli na Prašivú, tak ešte bolo tak svetlo. Tam bolo toľko chlapov, už pohromade. Na vrchu tej Prašivej už neboli ani stromy, len kosodrevina. Tam už bola taká rovina na tom kopci. No a tam, hovorím tam, bolo toľko tých chlapov. My sme toto tam zložili všetko. To pobrali si, ale už s nami dole neišli. Už nás pustili samých. My sme nevedeli ani cestu a bola tma. No tak už chlapi, pravda, lebo tam bolo chlapov dosť, starších. Tak už tí všelijako. My ženy zišli sme potom do toho Hiadľa. No a tam sme, bola noc, a my sme ani peniaze nemali so sebou.My sme si nič nezobrali, tak sme tam už všelikde po domoch pospali posediačky.Ráno sme potom prišli vlakom, lebo už doma v dedine, bolo že... Chlapi prišli. Tí išli pešo. Ženy sme väčšinou ostali a už hovorili, že tie mladé ostali u partizánov. No ale nie, my sme pravda, pekne prišli domov. Tak to bolo to povstanie."

Na otázku ohľadom partizánov zo Seliec odpovedala: „Boli voľaktorí (zo Seliec – pozn. O. Š.), ale takí mladší chlapci. Ale tam bolo cudzích veľa, takýchto chlapcov jak vy (teda približne dvadsaťročných – pozn. O. Š)."

Na moju otázku mierenú na mravy partizánov odpovedala (so zreteľne iným tónom v hlase) nasledovne: „To nechcem ani hovoriť. Aby neprišiel voľakto ma udať, že čo rozprávam na partizánov. Keď si to nahrávate, tak ja nemôžem také hovoriť. Nechcem, aby som ja mala nepríjemnosti, že rozprávam na partizánov."

Potom dodala: „Ja len toľko poviem, že tí partizáni chodili do dediny. Niektorí boli zlí. Čo prišli napríklad do maštali ku gazdovi a spustil automat a zabil aj tri -štyri ovce. Jednu zobrali a tie tam nechali. A všetko takto. Potom tí naši chlapi, tak spravili, že čakali a povedali partizánom ´povedzte čo chcete´ a my sme im doniesli všeličo. Zemiaky, chleba, mlieko a takéto veci. Sa im donieslo, čo si pobrali. No a potom čo vám ešte poviem také? To bolo o tých partizánoch. Však život bol ťažký."

„Ja potom som dva roky robila na tom notárskom úrade. To bol obvodný notársky úrad, veľký, pre Senicu (v súčasnosti mestská časť Banskej Bystrice – pozn. O. Š.), Kynceľovú, Nemce. Tieto dediny všetky tam patrili. Tam boli dve dievčence a notár.Moja mamička mala brata, ktorý robil na poverenictve financií v Bratislave. Tak tam bol ministerský radca. A on ma zobral do Bratislavy tam na poverenictvo financií. A tam som bola dva roky a potom som sa vydala."

Následne mi pani hovorila o spomienkach z roku 1945 na Rusov a Nemcov. „Ja som ešte bola doma, keď Rusi išli. Nás tuším obsadili 16. marca alebo tak voľako v marci to bolo. No a vtedy predtým aj na týchto Kališťach vypálili (obec Kalište nacisti vypálili 18. marca – pozn. O. Š.). To je dedina od Banskej Bystrici asi dvanác aj pätnác kilometrov. A vtedy prišli Nemci a postavili...

My sme mali dom na konci dediny na jednej strane a na druhej býval horár. Vieš horár mal lesný úrad. Taký dom postavený, kde horár býval. No a okolo tohto prišli Nemci. Postavili okolo horárne štyri kanóny, o ďalšiu záhradu zase štyri a strieľali na hory. To bolo v marci, ale teraz neviem koľkého marca to bolo. A vtedy (...) tie dediny Baláže - to je tiež tak desať kilometrov od Bystrici, od Seliec dvanásť – a potom sú tie Kališťia, čo vypálili celú dedinu. A tie Ba-láže, tie tak polovicu dediny tiež vypálili. Takže to sme zažili tiež vtedy."

Taktiež spomínala, že „Veľa razy chlapov volali tí Nemci. Prišli do dediny. Rozhlas vyhlásil: ´Všetci mladí chlapi od 18 do 60 nech sa zídu pred notársky úrad´.Viem, že raz zobrali z našej dediny ale štyridsať (...) a ich viezli vlakom do Zvolena a polovica tých chlapov ušla z toho vlaku. Dali piť Nemcom. Nemcov opili a hovorím, polovica ušla."

„Môjho otca nezobrali. Ale vtedy, keď brali chlapov, aj keď vypálili to Kalište a Baláže, tak vtedy ušiel do hôr. K partizánom. Lebo vyhlasovali ´Všetci chlapi nech sa dostavia´, tak veľa chlapov utekalo do hôr. Tak aj môj otecko. Mama, viem, že mu zabalila chleba a slaninu, zaviazala do takej utierky a to si dal do kabáta a utekal do hôr." Späť sa, podľa výpovede, vrátil počas nasledujúceho dňa.

„Zase keď druhý raz už potom obsadzovali Nemci dedinu, tak sme utekali do hôr aj ženy. Ja som ešte od toho notára, ešte aj so ženou. Aj toho notárova žena. A boli sme, to sa volalo Panský diel (hôľnatý vrchol v Starohorských vrchoch nad Špaňou Dolinou – pozn. O.Š.). Sme utekali na ten diel a tam sme, to bolo tak doobeda, a boli do večera. Staré ženy ostali doma, lebo vtedy brali aj kravy tí Nemci. Veľa kráv zobrali. Tam ženy plakali, že ´Mám jednu kravičku pre deti, čo nás vyživuje´. A už potom večer, pred večerom, tie ženy prišli tam k tej hore a kričali ´Môžte ísť domov, už sa Nemci preč´. Potom už všetci išli naraz (späť do dediny – pozn. O.Š.)."

Na záver rozhovoru mi pani povedala niekoľko informácii v súvislosti s vtedajším prezidentom Jozefom Tisom. „Proti Tisovi sme neboli. My sme boli katolíci, veriaci. Môj otecko sa tak do politiky neorganizoval. Hovorím mal robotu vždy. Bol murársky majster, takže on mal robotu. Nikdy nebol nezamestnaný. Ani za tých, ani za tých. Lebo bol veľmi robotný a šikovný. Môj otecko mal vždy robotu. A pritom ešte sme my doma vždy mali jednu alebo dve kravy. Mali sme pole. Tak sme si ešte k tomu nejako... Ja som prišla zo školy, tých šesť kilometrov z Bystrici, a nie, že išla som sa učiť. Voľačo som zjedla a už som išla za mamou na pole hrabať."

„To som bola v Bratislave, keď Tisu tam zabili a veľa ľudí smútilo vtedy v Bratislave. Veľa ľudí smútilo. Držali aj minútu ticha v niektorých úradoch. Nesmelo sa, ale potajomky. A veľa ľudí, veľa ľudí bolo zronených, že už keby ho boli aspoň do väzenia dali. Ale tak ho popravili hm („hm" uvádzam ako prepis povzdychu – pozn. O. Š.). Kto mohol čo povedať? Ja pamätám, že aj ten môj strýc na tom poverenictve financií a tiež všetci smútili(tam, kde pracoval jej strýko smútili – pozn. O. Š.). Lebo počúvajte, nikto sa nemal zle za toho Slovenského štátu. Ľudia sa nemali zle. Slováci. Česi chodili sem nakupovať vtedy. My sme mali vtedy viacejjak Česi. Slováci sa nemali zle." Taktiež mi bola pani ochotná za určitých okolností povedať texty pesničiek, ktoré ako deti spievali počas Slovenského štátu. Aj mi zaspievať. Ale neurobila tak, pretože som si ju nahrával.

Približne sedem kilometrov, vzdušnou čiarou, od obce Selce leží obec Špania Dolina. Na tomto mieste som 4. mája 2019 počas brigády, ktorej náplňou bola práca s drevom, zachránil pred zničením (doslova pred sekerou) jednu drevenú dosku z časti starého chrámového organa, respektíve organového komplexu. Na doske je ceruzkou pánom Jozefom Hardonyim napísané: „Oprava prevedená bola v roku 1938 novembra 10.ho, keď čechom ukázaly sme cestu do ich domova." Jozef Hardonyi bol banskobystrickým organárom. Vo väčšine zdrojov sa uvádza, že oprava, prípadne reštaurovanie, špaňodolinského organu prebehlo „začiatkom 20. storočia".Ale že tejto oprave záznam neexistuje.

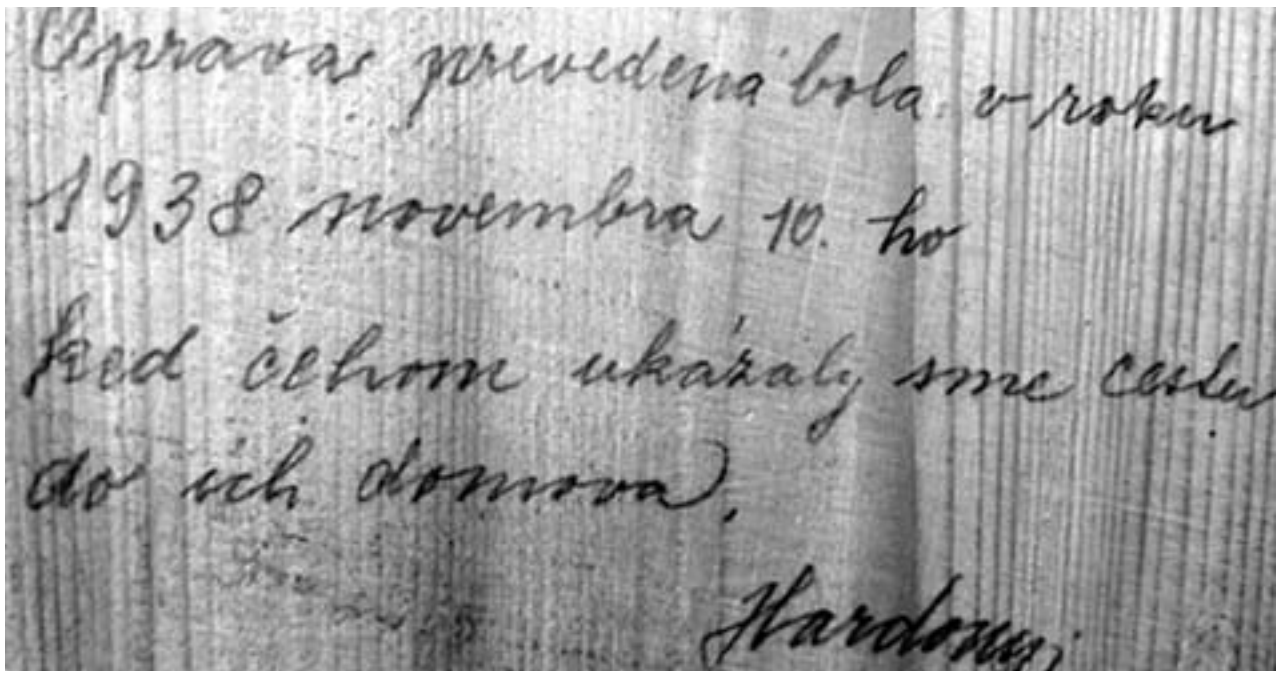

Nakoniec možno aj tento skromný údaj zaznamenaný J. Hardonyim (ktorý taktiež pracoval napríklad na opravách organov v Brezne, Švedlári, Mokrej Lúke alebo v evanjelickom kostole v Rožňave) osvetlí históriu opráv známeho špaňodolinského organu. Nepredstavuje síce spomienku pamätníka, ale vypovedá o (politickom) postoji jednotlivca.

Smrť staršieho človeka, ktorý si svoje spomienky takpovediac zoberie so sebou, neraz vzbudzuje pocit ľútosti alebo smútku. S radosťou za to, že sa mi podarilo „v dvanástej hodine" osloviť niekoľko ľudí narodených pred rokom 1930 (prípadne 1935), vyslovujem poďakovanie K. Višňovskej, Z. Berkešovej, Dr. M. Polákovi a Ing. J. Stupkovi za pomoc pri výskume.

ONDREJ ŠÁLY

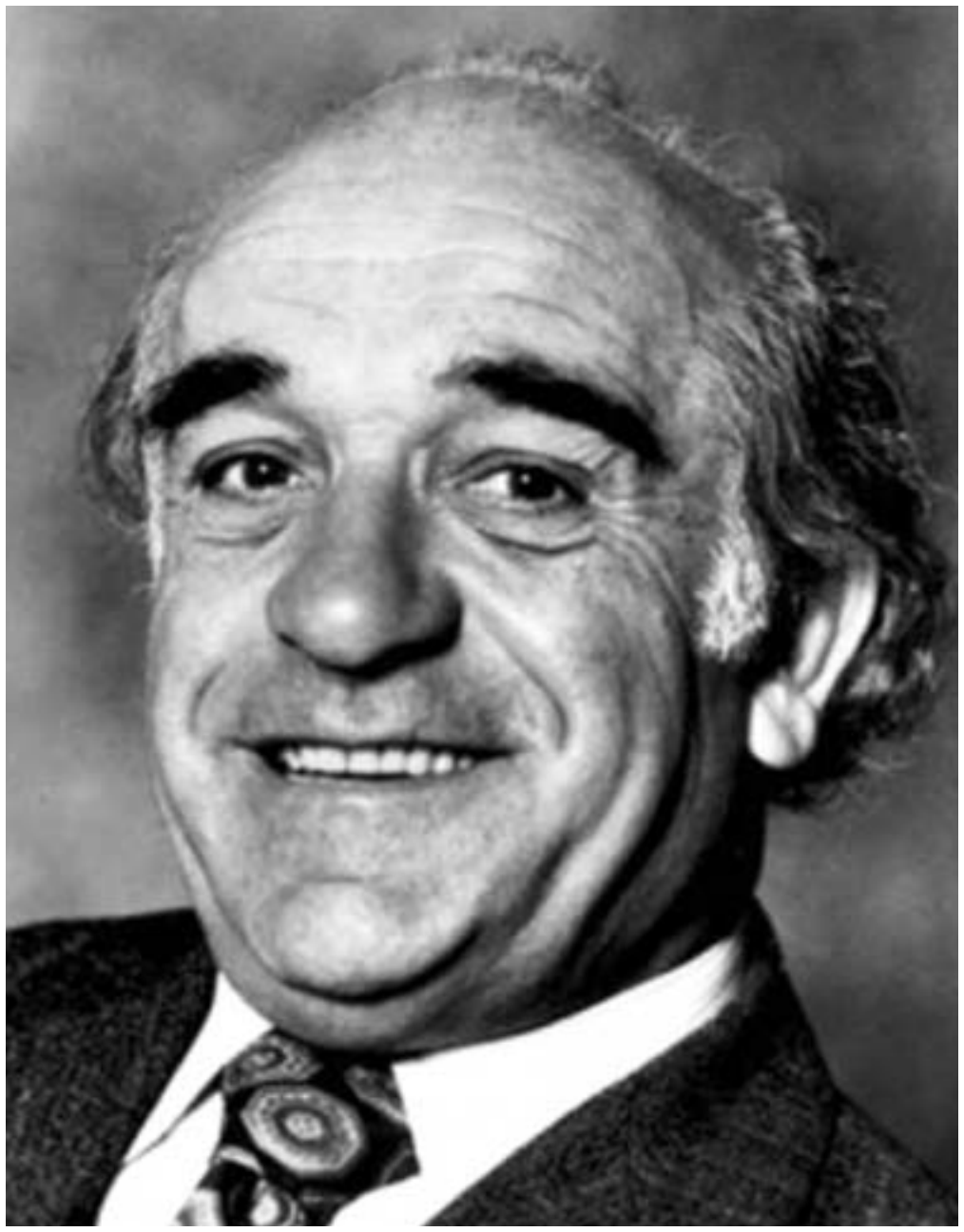

JÁN GALLIK

Storočnica kysuckého velikána

Čas plynie neuveriteľnou rýchlosťou a málokto by sa bol nazdal, že od narodenia významnej osobnosti a azda jediného vyhraneného prozaika slovenskej katolíckej moderny Pavla Hrtusa Jurinu uplynie 1. októbra už 100 rokov.

Pavol Hrtus Jurina (vl. menom Pavol Hrtus) sa narodil roku 1919 v kysuckej obci Klokočov a zomrel v emigrácii roku 1994 v austrálskom Melbourne. V rodisku navštevoval ľudovú školu, odkiaľ odišiel do misijného domu Spoločnosti Božieho slova (SVD) v Spišskom Štiavniku. Stredoškolské štúdium začal na Reálnom gymnáziu v Nitre, kde sa zoznámil s básnikom Jankom Silanom, ktorý ho povzbudzoval do literárnej činnosti, keďže Jurina sa už v tomto čase javil ako veľmi talentovaný autor. Čoskoro začal publikovať pod pseudonymom Paľo Jarin v nitrianskom časopise Svornosťa v stredoškolskom časopise Rozvoj. Práve Rozvoj uverejnil mladému autorovi niekoľko juvenilných básní, ktorých motivické jadro napĺňala vôňa rodnej kysuckej zeme, úcta k ľudskej práci, radosť i tragédia ľudského života, pričom sa vo všetkom zrkadlil jeho zjavný kresťanský postoj. Hoci si Hrtusova matka veľmi želala, aby šiel študovať teológiu, mladý Pavol sa rozhodol pre štúdium na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave (súčasná Univerzita Komenského).

Od septembra 1944 pracoval ako kultúrny referent a redaktor v Spolku svätého Vojtecha v Trnave, kde tesne pred skončením druhej svetovej vojny dostal povolávací rozkaz. Po absolvovaní päťmesačnej základnej vojenskej služby v Ostrave sa vrátil do Trnavy, kde redigoval dve edície Spolku svätého Vojtecha a pracoval ako vedúci vydavateľského oddelenia. V tom čase však už politická situácia na Slovensku nebola jednoduchá a po prevzatí moci komunistami sa rozhodol 1. mája 1948 emigrovať cez Česko do Nemecka, kde zostal v zbernom tábore utečencov v americkom okupačnom sektore Nemecka. Začiatkom decembra odcestoval do Austrálie odkiaľ sa už domov nikdy nevrátil. Hoci svoju existenciu na austrálskom kontinente začínal ako manuálny pracovník Juhoaustrálskych železníc, postupom času sa snažil obzerať za prácou, v ktorej by mohol využiť svoje bohaté redaktorské a spisovateľské schopnosti. Tie napokon využil v systematickej práci pre časopis Slovenský štít (písal denné riporty, fejtóny, články). Napokon v rozpätí rokov 1962 – 1985 pôsobil ako profesor latinčiny, literatúry a filozofie na austrálskych stredných katolíckych školách. V roku 1985 odišiel do dôchodku. Žil na predmestí Melbourne, v rodinnom dome v Mount Waverley (č. 55) v austrálskom štáte Victoria.

Peter Cabadaj v publikácii Slovenský literárny exil poukázal – pri charakteristike osoby Pavla Hrtusa Jurinu – na skutočnosť, že svojimi prózami „upozornil na seba už na Slovensku. Kritika si všimla jeho narátorský talent, umocnený silným lyrickým cítením, slovným experimentovaním a detailnou znalosťou rodných kysuckých reálií“ (Cabadaj, 2002, s. 150). Jeho knižná prvotina Preťaté ohnivá (1943, druhé vydanie v roku 2006) obsahovala päť relatívne samostatných poviedok (Dezertér; Kožuštek; Migos, papa hubu ham; Strminy; Šum polí opustených), z ktorých sála vrchárska atmosféra a religiózna náplň, zosobňujúca jednoduchého človeka, „ktorý zápasí s vlastnými predstavami, svedomím, myšlienkami“ (Holeštiak, 2008, s. 21). Jurina cez prizmu dvojjedinej témy, zakotvenej v opozícii človek – hora, prezentuje zviazanosť človeka s nadprirodzenými silami, verí v spravodlivý posmrtný život, a to všetko vyjadruje v perspektíve originálneho umeleckého štýlu, zasadeného – v tom období – do vrcholného bodu lyrizovanej prózy.

V roku 1946 vyšli Jurinovi preklady meditatívnych spisov sv. Augustíny Aurélie pod názvami Duchovná rukoväť a Rozhovory duše s Bohom, ktoré sa vyznačovali množstvom úvah o Bohu a o rok neskôr posledná kniha napísaná na Slovensku a vydaná tesne pred odchodom do emigrácie s názvom Kameň na kameni(1947). V danom románe, rozčlenenom do šestnástich kapitol, síce zobrazil životnú tragédiu dedinského človeka avšak nechýba v ňom idea povzbudenia, aby človek s láskou prijímal pridelené kríže, pretože „život je lampa vystavená vetru“ (Holeštiak, 2008, s. 23). Ako uvádzajú autori publikácie Biele miesta v slovenskej literatúre, Jurina vložil do širokého epického rámca všetko, čo k nemu patrí (zmeny času a miesta deja, vývin deja, rozličné formy komunikácie, vyhrocovanie a vývin konfliktných situácií, postupnosť, riešenie, šírka deja a pod.). „Stará žena Apolónia Hamajová leží na smrteľnej posteli a pred duchovným zrakom sa jej premieta celý život, chudobné a ťažké detstvo, výchova detí, boj so zlými ľuďmi a s neprajným osudom, zápas o vieru v sebe i okolo seba – to sú ohnivá epickej reťaze, ktorá nás udivuje stálou premenou výrazových foriem, rozprávačských situácií, dejových vrstiev i kompozičného celku“ (Hvišč – Marčok – Bátorová – Petrík, 1991, s. 161). Román tak možno zaradiť medzi významné diela modernej prózy, pretože imponuje originalitou, výrazovou mnohotvárnosťou a rozprávačskou nevšednosťou.

Jurinova prvá kniha beletristického charakteru vydaná v emigrácii dostala názov Z reči do reči (Melbourne, 1964). Príhovor spisovateľa a ďalších 9 kapitol možno vnímať ako dokumentárno-beletristické prózy, v ktorých odkryl pred očami percipienta „skúsenosti a zážitky prvých slovenských prisťahovalcov v Austrálii“ (Holeštiak, 2008, s. 48). Jurinove rozprávačské kvality, v ktorých sa odráža i súcitné stotožnenie s osudom rozprávača, tak zaradili dielo k cenným príspevkom o dejinách slovenského vysťahovalectva do Austrálie. Druhá kniha, ktorá vyšla Jurinovi v Austrálii, má názov Dávno a potom (1969). V štrnástich autonómnych kapitolách sa vrátil do chotárov rodných Kysúc. Istý recenzent v časopise Slovenský štítpoukázal na skutočnosť, že v „diele prechádzame z prítomnosti do minulosti, preskakujeme doliny a z času na čas sa ocitáme v Austrálii, ktorú vnímame ako referenciu k skutočnosti“ (Holeštiak, 2008, s. 49).

V roku 1972 vydal P. H. Jurina knihu alegorických próz s názvom Daň z krvi (v roku 2006 vyšlo zásluhou Matice slovenskej jej druhé vydanie), v ktorej sa výrazne oslabila príbehová zložka, a to na úkor impresívnej obraznosti, symbolickosti a lyrizácie, a tak možno hovoriť o tzv. básňach v próze. Následne v roku 1979 vyšli Jurinovi hneď dve knihy, z ktorých prvá má názov Jazva (väčšina príbehov odkazuje na zážitky táborového života utečencov) a druhá My vrchári(šestnásť príbehov s kysuckou tematikou). Ďalšia kniha reflexívnych próz a esejí, ktorá vyšla v Melbourne roku 1982, dostala názov Šlapaje. „Dalo by sa povedať, že tieto drobné prózy možno nazvať čriepkami, lebo išlo o čriepky spomienok, ohlasov i odrazov života krajanov v cudzine i vo vlasti, lebo obraz domova im z mysle nikto nevymazal. V týchto literárnych stopách cítiť kvapky slovenskej krvi i talentu, vzdoru i hrôzy, keď autor Šlapají zistil, že zo Slovenska od roku 1968 prichádzali ľudia, aj inteligencia, nepoznajúc neraz ani slovenských spisovateľov“ (Holeštiak, 2008, s. 61).

V emigrácii tvoril P. H. Jurina príležitostne i poéziu, prevažne v náboženskom duchu, pričom najznámejšími publikovanými básňami sú Vzývanie, Turzovke, Pútnická či Pastierska. Práve v básni Pútnická dokonale zobrazil„určitú symbiózu medzi bolesťou Božej Matky a bolesťou emigrantov“ (Holeštiak, 2008, s. 42), počujúc „šaštínske zvony až v austrálskom Melbourne“ (Holeštiak, 2008, s. 42). Touto básňou predznamenal životné i umelecké poslanie tých, ktorí si uvedomovali Claudelove slová o dráme, ktorú vnieslo náboženstvo do ľudského života a jej završením v Smrti aj najvyššiu formu drámy, ktorou je pre každého skutočného nasledovníka Božského spasiteľa obeta: „Chromí a doráňaní / ku Tebe z diaľky idú, naša Pani. / Chromí a nevidomí... / Hlas dojatím sa v hrdle lomí. / Len hŕstka nás tu, matka, stojí... / Sme z Melbourne a sme Tvoji. / Čím ďalej od Šaštína, / tým bližšie si nám, Bolestivá, / bo Tvoja bolesť s našou splýva“ (Jurina, in Holeštiak, 2008, s. 42).Jeho básne boli taktiež publikované v antológii Zdravica sv. Cyrilovi a Metodovi, ktorá vyšla v Ríme roku 1963, t. j. pri príležitosti 1100. výročia príchodu solúnskych bratov na Veľkú Moravu.

Pavol Hrtus Jurina, podobne ako ďalší významný slovenský katolícky autor Pavol Strauss, sa snažil

Pavol Hrtús Jurina ako pracovník na železnici

vyjadriť svoj autorský a ľudský postoj ku skutočnosti aj prostredníctvom esejistickej tvorby. Eseje pravidelne uverejňoval v rozličných exilových časopisoch, almanachoch či kalendároch, pričom v roku 1987 uverejňoval v časopise Kanadský Slovákpublicistickú sériu s názvom Pred anjelským trúbením, ktorú knižne vydal v roku 1994 Spolok svätého Vojtecha v Trnave, a v rokoch 1988 – 1989 meditatívny a spomienkový súbor článkov Návrat na výšiny, ktorý taktiež vyšiel knižne, tentokrát zásluhou Zahraničnej Matice slovenskej v roku 1991 (Toronto – Ružomberok). Ako uviedol Jozef Melicher, v rámci hodnotenia prvej menovanej publikácie, „knižka predstavuje svojrázny epizodický pohľad na slovenské kultúrne dianie prefiltrované emigrantskou nostalgiou a izoláciou“ (Melicher, 1995, s. 153). V druhej menovanej publikácii, ktorú autor označil za semioautobiografickú prózu, vydáva neúplné a čiastočné svedectvo o svojej mladosti, rodnom kraji a jeho ľuďoch po dlhých rokoch neslobody. „Z pozície emigranta hodnotí dobu a ľudí v nej skôr blahosklonne než kriticky. Mozaikovitosť spomienok, ich kaleidoskopické vzájomné prelínanie sa bez pevnej časovej následnosti spôsobuje, že autorovo rozprávanie sa neustále dynamizuje, aktivizuje. Nehrozí mu epický stereotyp ani mentorská šablóna. Sám autor priznáva, že prúd spomienok naozaj nie je plynulý a zatiaľ, kým niektoré javy zveličuje, iné proporcionálne nezvýrazňuje alebo i zamlčuje. (...) Prelínajú sa tu náboženské motívy s prejavmi úprimného i formálneho kresťanstva s folklórnymi obrázkami, poverové bytosti (bosorky, šarkany, sotony, svetlonosi, revenanti, vodníci) s typickými figúrami a javmi kysuckej biedy (žobráci, tuláci, zbojníci, hlad, cholera, alkoholizmus, detská úmrtnosť, úžerníctvo). Sme svedkami susedských zvád s írečitými nadávkami, máme tu konfrontáciu náboženstva s poverčivosťou. Autor pri svojej skromnosti nepokladá tieto zistenia za prierez kysuckým ľudovým svetonázorom, ale iba za kôpku detských záhad“ (Melicher, 1995, s. 151). Autorovu bezprostrednosť a ľahkosť rozprávačského umenia možno odvodiť aj z jeho spomienky na odchod do exilu: „Vravím, že sa nebojím divých svíň? Vlastne, mal som sa priznať, že to boli svine, ktorých som sa bál a pred ktorými som si chcel zachrániť aspoň tú štipku života, preto som sa predieral v prvomájovú nedeľu cez tmu a húštinu kdesi za Ašom. Ale to boli inakšie svine, zo Stalinovho cárku, tých som sa plašil, nie tých, čo sa dohnali na kysuscké grapy odkiaľsi z Poľska“ (Jurina, 1991, s. 9). Spomienkové rozprávanie sa teda uskutočňuje prostredníctvom jurinovsky typického poetického ozvláštňovania reálnych javov, dotýkajúc sa lyrického naturizmu, s častým výskytom personifikácií a prírodných prirovnaní. Jozef Melicher uvádza tieto príklady: U Jurinov sa večer nesvieti, ale „chalupa žmurká drobnými okienkami“,tma tu nebýva, iba „slnko zakázalo lúčom prísť na návštevu“, v Turzovke sa nezvoní, to iba „udierajú do uší zvuky troch rozkolísaných kovových hlásateľov z Božieho stánku“ (Melicher, 1995, s. 152). Jurinovu knižku, ktorá svojím umeleckým jazykom upustila od strohého jazyka vecnej prózy, možno chápať ako obohatenie slovenskej memoárovej literatúry o nový rozmer. Posledné dielo vyšlo P. H. Jurinovi symbolicky na jeho rodných Kysuciach, konkrétne v Čadci, na sklonku roka 2000. Prozaické príbehy (spolu s divadelnou hrou), ktoré publikoval autor zväčša v exilových časopisoch, zozbieral a usporiadal do knihy s názvom Diera do sveta„jurinológ“Pavol Holeštiak, ktorý je zároveň autorom veľmi dôležitej monografie o P. H. Jurinovi Exulant, ktorý neodišiel(2008). Napokon celú tvorbu Pavla Hrtusa Jurinu možno vnímať ako takú, v ktorej zostal – i po nútenom odchode z vlasti – verný svojmu rodu a svojej krajine, nezabúdajúc na neľahký osud slovenského človeka, na osud robotných predkov i jeho súčasníkov, bojujúcich o bohatstvo slovenskej svojbytnosti a kultúry.

Je preto úctyhodné, že Kysučania na svojho významného rodáka nezabúdajú, a okrem iného organizuje každoročne Kysucká knižnica v Čadci doslova festival duchovnej literárnej tvorby s názvom Jurinova jeseň (celoslovenská literárna súťaž v písaní poézie a prózy), súčasťou ktoréhosú ďalšie hodnotné kultúrne aktivity, realizované počas niekoľkých dní jeho konania. Dovolím si na záver poďakovať všetkým, ktorí morálne i finančne podporujú danú súťaž, a to najmä Žilinskému samosprávnemu kraju, všetkým súčasným i bývalým pracovníčkam a pracovníkom Kysuckej knižnice v Čadci (lebo sú telom i dušou tejto vzácnej aktivity), najmä pani riaditeľke Janke Bírovej, ktorá sa veľmi zodpovedne zhostila úlohy pokračovať v organizácii súťaže i celého podujatia, Obci Klokočov, Fondu na podporu umenia, všetkým mediálnym partnerom, najmä dvojtýždenníku Kultúra a jej šéfredaktorovi Teodorovi Križkovi, ktorý je s Jurinovou jeseňou spätý od samého počiatku a zároveň je i predsedom odbornej poroty, ktorá každoročne hodnotí niekoľko stoviek literárnych prác, taktiež dlhoročným účinkujúcim, moderátorom i recitátorom ocenených literárnych diel (Hilda Michalíková a Jozef Šimonovič) a bývalej riaditeľke Kysuckej knižnice Janke Mudríkovej a súčasnej riaditeľke Kultúrneho a spoločenského strediska v Turzovke Darinke Bajákovej, ktoré niekoľko rokov obetovali práci na nesmierne kvalitnej organizácii Jurinovej jesene. Dodnes obe úzko spolupracujú na realizácii podujatia.

V neposlednom rade vďaka Bohu, že je stále chuť a možnosť nielen zo strany organizátorov, ale tiež súťažiacich tvoriť a uvažovať v intenciách kresťanskej spirituality, pretože napriek tomu, že súčasný svet sa snaží tvrdiť niečo iné, tak „náboženstvo je podstatou kultúry a kultúra je výrazom náboženstva“, ako to krásne vystihol teológ Paul Tillich.

LITERATÚRA:

1. CABADAJ, P. Slovenský literárny exil 1939 – 1990. Martin: Matica slovenská, 2002. 204 s. ISBN 80-7090-647-2.

2. HOLEŠTIAK, P. Exulant, ktorý neodišiel. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2008. 159 s. ISBN 978-80-8061-314-3.

3. HVIŠČ, J. – MARČOK, V. – BÁTOROVÁ, M. – PETRÍK, V. Biele miesta v slovenskej literatúre. Bratislava: SPN, 1991. 259 s. ISBN 80-08-01577-2.

4. JURINA, P. H. Návrat na výšiny. Toronto – Ružomberok: Zahraničná Matica slovenská, 1991. 176 s.

5. MELICHER, J. Zamlčovaná literatúra. Nitra: VŠPg, 1995. 188 s. ISBN 80-8050-053-3.

Pavol Hrtús Jurina s manželkou Dariou a priateľom Jozefom M. Kolmajerom

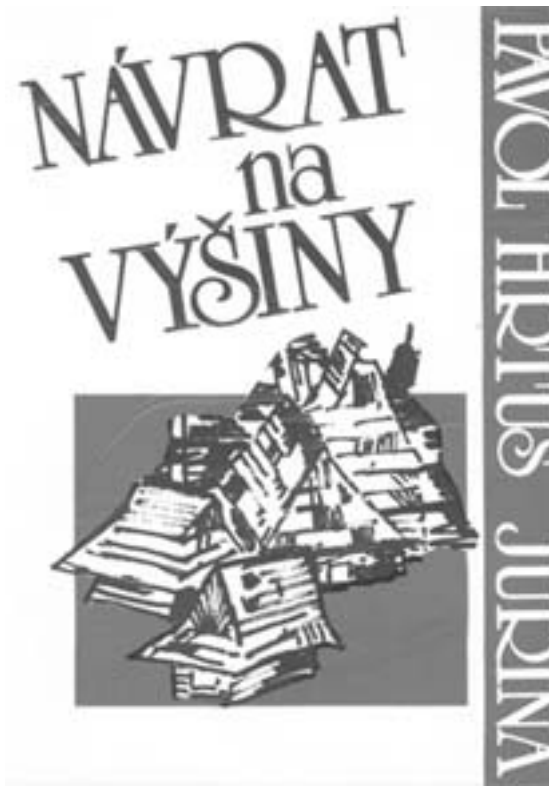

Z tvorby Pavla Hrtúsa Jurinu

JÁN GREŠÁK

Strom pri Hrtúsovom dvore

Leto Pod Vrštovňou sa už prejavovalo únavou. Tráva žltla, na stromoch sa objavovali prvé farebné listy, čoraz častejšie prefukoval podjesenný vietor. Hoci dni boli aj naďalej teplé, rána a večery prinášali chlad, ktorý prerážal cez steny drevenice. Starý javor pri Hrtúsovom dvore si s pomocou vetra húdol svoju listnatú pieseň. Mohutný strom akoby bol zvedavý na každého živého tvora prichádzajúceho pod osamelý vrch, zacláňal ostatným stromom vo výhľade do úzkej doliny a stával sa pre ne zdanlivo nežiaducim.No nevzdával sa poryvom vetra či nepriazni osudu, stál pevne v priestore, ktorý mu príroda ohraničila. Úporne bojoval o svoj život, o holú existenciu v drsných horských podmienkach, kde bičuje severák a vrtochy počasia nemajú konca, kde treba odolávať víchrici, slnku, dažďom, zime a zatínať korene i do holej skaly.

Drevenica, ktorá sa krčila za jeho chrbtom, vydychovala voňavý belasý dym, rozliehajúci sa dolinou. Miloval som túto symbiózu ľudského príbytku a stromu. Nevedel som nasýtiť oči a dušu touto spolupatričnosťou a vzájomnou blízkosťou. Aj štekot psa mi v tomto prostredí pripadal milý, akoby ma vítal, a nie na mňa upozorňoval ako na nezvaného hosťa.

Starý Hrtús vedel o každom strome neuveriteľné príbehy. Ľudia vraveli, že sa so stromami dokáže rozprávať, viesť s nimi dlhé vnútorné monológy, objímať ich ako svoje niekdajšie lásky, hladiť ich drsnú kôru ako najjemnejší hodváb. Čosi zvláštne vyžarovalo pri tom z jeho duše cez oči, ústa a zovňajšok. Stromy mu boli všetkým; dodávali mu energiu, zdravie, podľa ich tieňov rozlišoval čas s presnosťou na minútu, podľa kvetov, lupeňov a listov vedel, aké bude nasledujúci deň počasie, podľa šumu a spevu vtákov v ich korune predpovedal, či príde búrka, alebo nastane náhla zmena času. Do kôry stromov písal svoj žiaľ, svoju potechu, celý svoj osud. A čítal z nej históriu, osudy ľudí i okolitej krajiny. V tôni starého javora Pod Vrštovňou odpočíval v letných páľavách, keď balvany sálali ako ohnivá pec a teplota sa šplhala k štyridsiatke, keď mrholilo, aj keď obloha šľahala ostrými bičmi ťažkých kvapiek a ľa-dovcových krúp.

Dobre si pamätám, ako som prvý raz prišiel Pod Vrštovňu.Na drevenej lavičke sedel útly starec.Na hlave mal nasadený čierny klobúk, tenký sivý kabát bol celý zaplátaný, takže vyzeral celkom pestrý.Keď som sa ho opýtal, odkedy tu takto žije, zahľadel sa do neznáma, akoby hľadal dajaký oporný bod, a keď ho nenašiel, skotúľala sa mu po líci mútna slza. Utrel si ju dlaňou a rozhovoril sa.

„Od narodenia; tu som sa narodil. Nie však v tomto dome. Ten stál hen, poniže," vytasil paličku smerom k lúčine, zarastenej papradím. „Vtedy tu bolo viacero chalúp," pokračoval, „ale všetky sa pominuli. Vyhoreli cez vojnu. Tento dom som postavil ja, keď som sa vrátil z frontu. Rodičov som stratil veľmi skoro, mal som sotva tri roky. Ani si ich nepamätám. Otca privalilo v bani a matku to úplne položilo. Umrela o pol roka. Spolu s mladšou sestrou vychovávali nás cudzí ľudia a neraz nás týrali už od útleho detstva. Slúžieval som u väčších gazdov. Zo všetkých služieb najradšej som mával pastiersku. V zime som pomáhal voziť hnoj na vlačuhách, drevo z hory zvážať, píliť, dobytok kŕmiť a vodu zo studní nosiť. Všetko len za biednu stravu a staré obdraté háby. Spával som zväčša v maštali medzi dobytkom, a to aj na Štedrý večer, keď skoro vo všetkých chalupách v teplých izbách pri stromčeku večerali a vinše koledníkov počúvali. Aj bitky sa mi ušlo. Nič som tak ťažko neznášal ako bitku. Keď som pocítil na svojom tele cudziu ruku a videl zúrivosť v očiach človeka, utekal som od neho, bál som sa ho viacej ako divého zvera.

Ako dvanásťročný kosieval som zarovno s dospelými. Do školy som nechodil, čítať a písať som sa naučil sám už skoro ako dospelý."

Po týchto slovách vybral z kabáta tabatierku a cigaretový papierik, rozmrvil tabak, papierik prehol, trochu doň usypal a zlepil ho jazykom. Potom si zapálil a vtiahol do seba ostrý, štipľavý dym.

„Je silný," zakašlal. Hlas mal starecký, ale slová vyslovoval jasne a zreteľne. Keď dofajčil, postavil sa a stúpol na odhodený cigaretový ohorok.

„Poďme dnu, je chladno," obrátil sa ku mne a vykročil.

Hrtúsov dom mal dve miestnosti. Prednú - kuchyňu, a zadnú - spálňu, do ktorej sa vchádzalo z kuchyne. V kúte kuchyne bol starý sporák, vedľa neho nakálané polienka, pri stene tmavý kredenc a stôl s podlhovastou lavičkou. Z nízkeho stropu vyčnieval hranatý drevený trám, steny boli utesnené starým machom. Celý dom voňal drevom. Vládlo tu šero, z otvorených dvierok sporáka sálalo teplo a bledá žiara ohňa. Starý Hrtús vybral z kredenca dva hlboké taniere a dve lyžice, taniere položil na stôl, krivkajúc priniesol hrniec a nabral polievku. Jedli sme a po celý čas neprehovorili. Bolo tu útulne, vzduch bol príjemný.

„Povedzte," prerušil som po chvíli mlčanie, „čo sa vám vlastne stalo s nohou?"

„Cez vojnu," zahundral. „V štyridsiatom treťom som narukoval. Vyšiel rozkaz, okamžite sme sa museli hlásiť a na druhý deň sme už boli v nemeckých uniformách, ktoré možno vyzliekli z iných - možno stiahli z mŕtvol - a hneď som zažil prvé bombardovanie. Roje tiahli ponad nás a zhodili asi dvadsať bômb. Z našej roty štyria padli na mieste, dvadsiatich piatich zasiahli črepiny. Ja som vyviazol bez zranenia a s istým Poliakom som nosil ranených na poľné obväzisko. Polovica ich zomrela ešte pred ošetrením a všetci, čo ostali nažive, zvracali od pachu a krvi. Celé týždne som cítil na sebe mŕtvolný zápach. Po roku som prešiel k partizánom. Pri prestrelke som dostal do nohy pár guliek z nemeckého samopalu. Dlho sme blúdili po horách, bola zima a noha mi začala hniť. Bol tam doktor, akýsi Rus, ten mi z nej povyberal zvyšky streliva. Nebolo pomoci. Nemali sme takmer žiadne lieky. Potom ma zajali Nemci a odviezli do koncentráku. Človek s chybnou nohou je v nevýhode. Chceli ma zastreliť, ale skryli ma zajatí Poliaci. Bohvie, ako som to prežil. Keď som už nevládal stáť na vlastných, jeden z nich, čo kŕmil esesákom psov, mi občas v nestráženej chvíli odložil sústo psieho žrádla."

Odmlčal sa, vstal od stola, čaptavo podišiel ku dverám a vypľul hnedú slinu.

„Ale prežil som to a žijem. Keď som sa po vyše dvoch rokoch vracal domov, rukami som sa dotýkal krehkých stebielok trávy, z ktorých sa dvíhal drobný prach, semienka púpav a peľ kvetov. Pri prameni pod lesom som si kľukol k vode a dosýta sa napil. Očami som sa ponáral do pritekajúceho zurčiaceho potôčika a započúval sa do jeho striebristej melódie. Ležiac horeznak na lúke s mladou trávou hľadel som do hĺbky oblohy; rachot zbraní sa vytratil z uší, zdalo sa mi, že som najšťastnejší človek na svete. Všímal som si chrobáky, ako lozia po steblách, aj malého pavúka s priesvitnou pavučinkou, počul som bzučať muchy a osy.

Prichádzajúc k chalupám pozdvihol som zrak k hrebeňu. Mráz sa mi vryl do kostí. Na mieste rodného domu i na celom okolí rozprestieralo sa veľké zhorenisko, ktoré ostro kontrastovalo so sýtozeleným pozadím lesov a hnedými pásikmi políčok. Nemci nás vypálili. Vlastnoručne, takmer sám, postavil som si potom túto drevenicu a žijem tu doteraz. Ozaj," dvihol sa, „vypime si trochu vína. Mám domáce."

Vošiel do zadnej izby a vrátil sa s opleteným demižónom, vybral tenké poháriky a ponalieval.

„No tak," povedal, „na zdravie." Napili sme sa. Víno bolo kyslasté a voňalo čiernymi ríbezľami.

„Nemám veľa dôvodov byť šťastným," pokračoval, „keď som bol mladý, žilo sa mi veľmi zle. Bola chudoba. Prišiel som o nohu, o strechu nad hlavou a videl som veľa ľudí umierať. Bývala to krutá smrť. Všetci tí, čo pomreli, dali by neviem čo, keby mohli žiť."

Na chvíľu sa odmlčal, akoby si predstavoval tie nemé, prázdne a vyhasnuté telá, podoby ich pominuteľností. Otvoreným oknom prúdil do izby podvečerný vzduch, nasiaknutý vôňou zeme a rastlín.

„Ale žijem," povedal už celkom nahlas. „Veľa ostatných ľudí žije ďalej. Prežili sme ich smrť. Prežili sme smrť mnohých mŕtvych. Treba žiť ďalej. Dýchať. Pracovať. Mnohí žijú a nariekajú, nevedia, čo majú robiť. Žiť!"

Pozrel som cez oblok. Nad starým javorom sa vznášalo slnce a rozťahovalo červené ďasná. Rozlúčil som sa s pustovníkom Hrtúsom, pretože ma čakala dlhá, nekonečná cesta domov.

+++

Starec, drobný chlapík s tmavou zhúžvanou tvárou, hustým obočím a chlpatými drapľavými rukami, sa posadil k starému javoru, oprel sa o jeho mohutný kmeň a nazeral do doliny. Slnko už nehrialo, pomaly klesalo za obzor, pozvoľna ubúdalo svetla, vône boli výraznejšie, stromy šelestili babylonom tichých a neznámych jazykov. Na dolinu sadal súmrak, ktorý pozvoľna privádzal noc. Mal rád túto hodinu, napĺňala ho ilúziou spolupatričnosti, cítil sa malou čiastkou tejto zeme, do ktorej ako ten mohutný strom zapustil svoje korene. Celá krajina mu pripomínala dávnoprežitý deň, ktorý sa vynáral z labyrintu pamäti, nejasný a rozmazaný.

V izbe zapálil starú lampu. Nočný motýľ, ktorý vlietol za ním, krúžil okolo lampy, bolo počuť, ako naráža do skla. Noc bola studená, tmavomodrá, v sklách okien horelo červenkasté mesačné svetlo. Nad starým javorom ležal plný mesiac, za obzorom hlboké a ďaleké nebo.

Zavčas rána sa Hrtús znova zahľadel do doliny. Robieval tak pravidelne, bol to už akýsi jeho raňajší rituál. Pokoj prírody a spev vtákov mu oblažoval telo i dušu, vzduch bol čistý, ostrý, všetko sa zdalo byť príjemné a fantastické.

O chvíľu dolinou čosi zahučalo. Z lesa sa vynorilo terénne auto a víriac prach driapalo sa úzkou cestičkou k hrebeňu. Zastavilo neďaleko dvora. Vystúpili štyria mladí muži a začali vykladať akési prístroje, stojany, laty, drevené kolíky a kovové rúrky. Starec sa zvedavo prikrádal k nezvanej skupinke.

„Zameriavame trasu, tadiaľto pôjde diaľnica," odvetil úsečne bradáč, pripomínajúci židovského bóchera, na otázku, ktorú im Hrtús ešte ani nestačil položiť, a ukázal rukou smerom na okraj dvora. Hrtúsovi sa v tej chvíli zazdalo, že celá hora stoná a praská, akoby bezhlavo rúbaná zo všetkých strán, až ho zamrazilo, a zdalo sa mu, že okrem toho zvuku ani nič iné neexistuje. Strom, ktorý žil aj jeho životom, zmizne z večera do rána a bude to, ako keby kameň do vody hodil.

„Ale to predsa nie je možné, nikto mi nič také neoznámil, to nedovolím, je to môj grunt, sú to moje stromy..."

„Ja byť na vašom mieste, učím sa spávať v truhle a nenadrapujem sa pre pár starých krivákov," znela bezočivá odpoveď.

Ešte toho dňa sa Hrtús vybral do mesta na úrady. Pochodil rovnako.

Cestou Pod Vrštovňu sa rozplakal ako malé dieťa, od plaču sa potkýnal, dusil sa, sinavel od žiaľu. Na dvore ťažko vzdychal a celý večer sa tmolil do kruhu okolo starého javora...

Na jar, keď slnko citeľne dobíjalo svoju energiu a svojimi lúčmi prerážalo mraky, aby pomohlo prebudiť prírodu zo zimného spánku, prechádzal som znova popod Vrštovňu. Nad májovým smrekovým lesom sa pri závanoch vetra dvíhala žltá hmla, vietor unášal oblaky zlatistého peľu podobné plameňom požiaru. Nedalo mi, aby som sa nezastavil pri Hrtúsovom dvore, pri drevenici so starým javorom voňajúcim jarnou zeleňou, a ne-počkal, kým vyjde človek, ktorý bol životom tejto odľahlej samoty. Bolo tu však ticho, mŕtvo, neštekal pes. V osade vzdialenej asi kilometer od dvora som sa opýtal panej v stredných rokoch, či nevie, kam sa podel ten človek, čo býval pri starom javore Pod Vrštovňou, isto sa kamsi odsťahoval.

„Nuž veru odsťahoval. Našli ho obeseného na konári toho starého stromu," bola jej odpoveď. „Hovoria, že od žiaľu zdochol aj jeho pes... Mala tadiaľ viesť diaľnica, ale na poslednú chvíľu zmenili trasu, preto ostal dvor nedotknutý..."

Starý javor tak zapísal do svojej kôry a do svojich letokruhov ďalší osud, a ja odvtedy hľadievam na každý starý strom inými očami. Stojí, aby koreňmi držal pohromade drobnú hrudku zeme a vlastným telom ju chránil pre tých, ktorí chápu zmysel a poslanie jeho Tvorcu.

TEODOR KRIŽKA

Kráľovné

Eve Kristinovej

Hovoria, že náš národ nemal kráľov.
Nie je to pravda. Možno kráľov nie.
Zato mal matky, s dušou plnou žiaľov
pred Pánom Bohom ako kráľovné.

Tak odieval ich, krajšie ako šľachtu,
do polí, do obilia, do kvetov
a do spevu lúk, ktorý ako v snách tu
maľoval cez ne pestrou paletou.

A spievali len dušou nahé Evy,
a spievali tie čisté Márie,
tie do ľalií zavinuté spevy,
ba stokrát krajšie ako ľalie.

Z kráľovien často stávali sa vdovy.
Ale Boh každú ranu zahojí.
A nepoľaví, kým ich neosloví
a neprijme ich v svätom pokoji.

Otec slovenského národa Andrej Hlinka:

Za Boha život, za národ slobodu!

27. septembra 2019 si pripomenieme 155. výročie narodenia Andreja Hlinku. Andrej Hlinka, jedna z najvýznamnejších a najmilovanejších osobností slovenského národa, sa svojou charizmou, genialitou, pracovitosťou a vytrvalosťou natrvalo zapísal do histórie a sŕdc nášho národa.

Jeho Excelencia Mons. František Rábek, vojenský ordinár, bude pri príležitosti 130. výročia kňazskej vysviacky a 155. výročia narodenia Andreja Hlinku celebrovať 28. septembra 2019 o 17. 00 hod. slávnostnú svätú omšu v Katedrále sv. Šebastiána na Peknej ceste v Bratislave-Krasňanoch.

Svätý Otec Pius XI. vymenoval Andreja Hlinku 9. marca 1927 za infulovaného pápežského protonotára, udelil mu titul Msgr. a dostal právo používať pontifikálie.

Biskup Ján Vojtaššák ako delegát pápeža Pia XI. uviedol Andreja Hlinku do tejto hodnosti počas posviacky nových zvonov pre ružomberský Kostol sv. Ondreja 15. mája 1927.

Andrej Hlinka svoju prvú pontifikálnu svätú omšu ako pápežský protonotár celebroval 19. júna, v deň 38. výročia svojej kňazskej vysviacky.

Rumunský kráľ Karol II. udelil Andrejovi Hlinkovi v roku 1936 Rad rumunskej koruny za spoluprácu.

Pri príležitosti 73. narodenín dostal Andrej Hlinka poľské vyznamenanie Polonia restituta. V mene prezidenta Poľskej republiky mu ho v Ružomberku odovzdal Wacław Łaciński, poľský konzul v Bratislave.

Slovenský snem dňa 25. apríla 1939 schválil zákon č. 83/1939 Sl. z., podľa ktorého sa Andrej Hlinka sa zaslúžil o slovenský národ. Táto veta bola vytesaná do kameňa a umiestnená v budove Slovenského snemu.

Národná rada Slovenskej republiky dňa 26. októbra 2007 prijala zákon 531/2007 o zásluhách Andreja Hlinku o štátotvorný slovenský národ a o Slovenskú republiku. Na ocenenie mimoriadnych zásluh Andreja Hlinku bola v budove Národnej rady Slovenskej republiky nainštalovaná busta Andreja Hlinku a pamätná tabuľa, na ktorej je uvedený text: "Andrej Hlinka sa zaslúžil o slovenský národ a Slovenskú republiku".

Andrej Hlinka sa narodil 27. septembra 1864 v Černovej pri Ružomberku. Za kňaza bol vysvätený 19. júna 1889 v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Ako kaplán pôsobil v rodisku biskupa Jána Vojtaššáka v Zákamennom-Kline, vo Svätej Alžbete, dnes Liptovské Kľačany, a v Tvrdošíne. V roku 1892 bol vymenovaný za farára v Liptovských Sliačoch, potom bol farárom v Ružomberku, kde odišiel do večnosti 16. augusta 1938.

Po zádušnej svätej omši v Kostole sv. Ondreja v Ružomberku rakvu s Hlinkovými ostatkami uložili do krypty jezuitov na miestnom cintoríne.

Miestom posledného odpočinku Andreja Hlinku sa 31. októbra 1939 stalo Mauzólem Andreja Hlinku v Ružomberku.

V marci 1945 bola rakva s telesnými ostatkami Andreja Hlinku tajne prevezená na dodnes neznáme miesto. Rakva bez telesných ostatkov Andreja Hlinku bola nájdená v krypte Dómu sv. Martina v Bratislave. V roku 2003 pri príležitosti 65. výročia úmrtia Andreja Hlinku bola rakva vystavená v Mauzóleu Andreja Hlinku v Ružomberku.

DANIELA SUCHÁ,
DEDIČSTVO OTCOV, o. z.

K ILUSTRAČNEJ SNÍMKE:

V bratislavskom Ružinovi si pamiatku Andreja Hlinku uctili pri buste Otca národa. Po zvuku zvonov spomienku uviedol modlitbou Otče náš Tomáš Macák. Po odznení štátnej hymny Daniela Suchá zarecitovala báseň Janka Silana Modlitba, v ktorej autor prosí Pána Boha, aby sa Hlinkov „ srdca hlas“ prelial „do sŕdc všetkých nás!“

Historik Anton Hrnko vo svojom príhovore pripomenul slová Andreja Hlinku, keď mu na Nitrianskych slávnostiach vypli zvuk: „Techniku môžete vypnúť, ale Andreja Hlinku nemôžete vypnúť nikdy.“ Hrnko povedal, že dielo Andreja Hlinku žije v súčasnej našej štátnosti, žije v našom národe, treba si ho ctiť a vážiť. V závere príhovoru Andreja Hlinku prirovnal ku skale, na ktorej stojí slovenský národ, a keď jej budeme verní, nikto nás nepremôže.

Pavol Stano zo Spoločnosti Andreja Hlinku vo svojom príhovore citoval slová skonávajúceho Andreja Hlinku, adresované Slovenskému orlu a mládeži: "Len si nedajte drahú slovenskú mládež. Nebojte sa a veďte ju. Nech sa cvičí niel e n v cvikoch, zábavách a tancoch, ale nech myslí aj na svoju dušu... Pozdravte orlice a orlov. Posielam im svoje požehnanie.“ Tieto slová môžu byť inšpirujúce pre našu mládež, ktorá pod láskavým vedením kňazov sa môže správnym spôsobom pohybovať v prostredí liberálneho sveta. K tomu môžeme dopomôcť aj správnym používaním sociálnych sietí.

Slávnostnú atmosféru umocnila hrou na husliach Katarína Jablokova. Účastníci na záver položili k pamätníku Andreja Hlinku vence vďaky a pietnu spomienku ukončil hymnickou piesňou Kto za pravdu horí operný spevák Ivan Ožvát.

Na podujatí sa popri širokej verejnosti zúčastnili aj poslanci Národnej rady Slovenskej republiky a ďalší hostia. Potešujúca bola účasť mládeže a rodín s malými deťmi.

Čriepky z doby hrôzy

V devätnástom roku od revolúcie Stalin dostal nápad (nazvime to tak) vykonať v Petrohrade "čistku". Vynašiel spôsob, ktorý sa mu zdal skvelý: výmena preukazov. Desaťtisícom občanov, predovšetkým šľachte, občianske preukazy vydať odmietli. Zo šľachty medzitým dávno bolo poctivé sovietske úradníctvo s lacnými aktovkami z prasačej kože. Kto nedostal preukaz, čakalo ho vysídlenie, buď niekde bližšie k tundre, alebo k rozpáleným pieskom púšte Karakum.

Leningrad plakal.

Krátko predtým Šostakovičovi dali nový byt, tri razy väčší ako predošlý na Maratovej ulici. Aby byt nebol prázdny, Šostakovič ušetril peniaze, priniesol ich matke Sofii Vasilievne a povedal:

"Mama, prosím ťa, kúp nejaký nábytok." A odcestoval za prácou do Moskvy na dva týždne.

Po návrate nechcel veriť vlastným očiam: v izbách stáli stoličky pavlovskej a alexandrovskej epochy, stoly z červeného smreka, skrine, písací stôl.

"Mama, toto všetko si kúpila za tie groše, čo som ti nechal?"

"No, teraz je nábytok lacný" - odpovedala Sofia Vasilievna.

"A to už ako!"

"Šľachtu vysídlili... Narýchlo nábytok rozdávali takmer zadarmo. Napríklad tento písací stôl predtým stál..."

Sofia Vasilievna začala rozprávať, koľko čo predtým stálo a za koľko to kúpila. Dmitrij Dmitrievič zosmutnel. Stisol svoje tenké pery.

"Bože môj!"

Nervózne vytiahol z vrecka zápisník, vzal zo stola ceruzku.

"Koľko stáli tie stoličky do nešťastia, mama? A koľko si za ne zaplatila? Kde si ich kúpila? A písací stôl? A diván?

Sofia Vasilievna všetko presne popísala, hoci nie celkom chápala, načo mu to bude.

Keď Dmitrij Dmitrievič všetko pozapisoval svojím ostrým, rozhádzaným písmom, nervózne vytrhol list zo zápisníka a podal ho mane so slovami:

"Odchádzam zarábať peniaze. Vyhrabem ich hoci spod zeme. Ráno ich roznesieš na tieto adresy. Všetkým zostali v Leningrade dajakí príbuzní či známi. Oni im tie peniaze pošlú. Tieto stoličky predtým stáli tisícpäťsto - vrátiš tisícsto. Aj za stôl a diván. Za všetko. Ľudí postihlo také nešťastie! Ako sa dá taká bolesť zneužívať! Pravda, mama?"

"Urobila som všetko, ako mi Miťa prikázal" - povedala mi Sofia Vasilievna.

"Nepochybujem."

Čo to bolo? Obyčajná čestnosť, aká tak často v živote chýba.

ANATOLIJ MARIENGOF
Preložil Teodor Križka

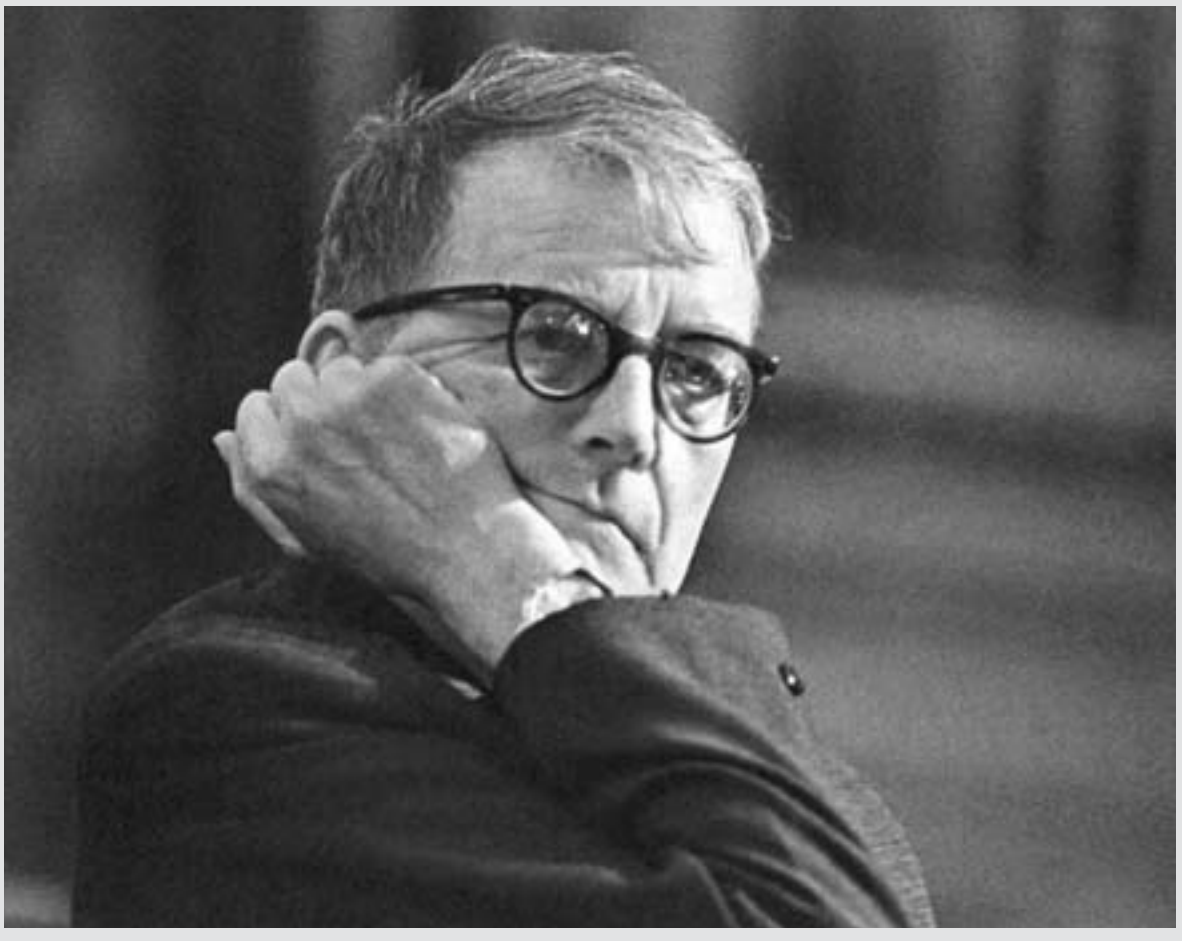

Žido-boľševici a klérofašisti

(Pokračovanie z 1. strany)

2. Z vedeckého sveta pojmov, otázok a pochybností prejdeme teraz k našej každodennej realite. Veľmi jednoduchej, keďže hneď na úvod treba povedať, že tu sa žiadne pochybnosti nepripúšťajú. Súdruhovia majú dávno všetko „dialekticko-materialisticky“ podchytené, a fašizmus hádam najviac. Keďže každá teória nás zaujíma najmä vo vzťahu k našim reáliám, musíme sa aj na tento termín pozrieť našimi očami a hlavne povedať si, ako je tento pojem zažitý u nás, veda – neveda. Nakoniec, je málo pojmov, ktoré majú celosvetovo rovnaký význam a výklad. Vždy sú nejaké lokálne odchýlky vzhľadom na kultúru a históriu. Už len také obyčajné slovo ako trhance musíte napríklad v Nemecku používať veľmi opatrne, lebo môže znamenať aj hlúposť alebo gýč.

Naši „historici“, keďže mali dovolené hľadať iba dôvody „za“, sa odučili bádaniu a aj naďalej zostali tým, čím vždy boli: ideológmi. Došlo to až tak ďaleko, že pojem „fašizmus“ v našom celospoločenskom diskurze vôbec neoznačuje nejaké historické reálie, ale stal sa z neho výlučne ideologický kyjak. Pojem z arzenálu občianskej vojny.

3. Genéza „nášho“, domáceho pojmu fašizmus začala na XI. plenárnom zasadaní EKI (Exekutíva kominterny) v marci – apríli v roku 1931. V tom čase súdruhovia zistili, že Mussoliniho fašizmus im berie vietor z plachát, pretože to bolo prvé hnutie, ktorá v praxi porazilo marxistov v sociálnej sfére. Keďže Stalin sa už vtedy chystal na dobytie celého sveta, potreboval aj niečo na zakrytie reality sovietskeho života. A hlavne – nesmelo sa diskutovať. Za žiadnu cenu. A tak na Stalinov popud vymysleli bojové použitie slova „fašizmus“, ktoré znamenalo najsamprv ne-komunista, no a revolučná dialektika hovorí, že je to tým pádom antikomunista, čo v preklade pre každého šíriteľa svetlých zajtrajškov znamená „nepriateľ ľudstva“. Čo zároveň automaticky znamená, že s takým netvorom sa nediskutuje. Nič viac, nič menej. Súdruhovia si síce aj zosmolili nejakú definíciu, mimoriadne primitívnu, no podstata, že ide o nepriateľov komunistov a teda ľudstva, zostala. A tak nastala mohutná, skutočne „revolučná“ inflácia tohto pojmu a odrazu sa v tábore „fašistov“ ocitla nielen sociálna demokracia, ale aj poľský aristokrati, trockisti, nezávislí africkí náčelníci, no a samozrejme, u nás ľudáci. Čo na tom, že podľa každej už len trochu korektnej definície u nás fašizmus neexistoval. Ak by sme sa chvíľu zastavili pri vecnom význame tohto slova, uvediem, že keď Nolte vypočítava šesť základných znakov fašistického hnutia, hneď na druhom mieste je antikonzervativizmus, čo na Slovenskú republiku nemohlo platiť ani náhodou. V našich končinách, za prvej republiky, fašistické zoskupenia existovali iba v Čechách, najznámejšia je „Národní obec fašistická“. Len pre zaujímavosť, na jej kandidátke sa do parlamentu dostal aj Slovák Ján Ivák, ktorý vždy hlasoval s českými stranami proti autonómii Slovenska. Tohto skutočného fašistu naši bojovníci proti „slovenskému fašizmu“ samozrejme nikdy nespomenú.

4. Je len prirodzené, že slovo „fašizmus“ zastalo čestné miesto v jazyku červenej luzy v krvavých 50. rokoch. Žiaľ, cez ich synčekov tento primitívny pojem sa používa dodnes a dokonca sa opäť udomácnil už aj v „našich“ médiách. Ako sa vraví, „pokrok“ tak ľahko nezastavíš. Tento „náš“ fašizmus však nemá nič spoločné s významom tohto slova, pertraktovaným v odbornej historickej literatúre. Som zvedavý, kedy sa do ozajstného bádania o histórii a význame tohto termínu pustia aj naši ozajstní a čestní bádatelia a konečne prestanú slovo fašizmus používať len ako pľuvanec. Od našich komunistov a ich synčekov prirodzene nečakám, že by sa nejakým šibnutím prútika zázračne skultivovali, ale hádam už by im predsa len pomaly mohlo dôjsť, že tento slovník uráža nielen každé lepšie ucho svojím primitivizmom, ale hlavne všetkých tých, ktorí trpeli za komunizmu vo väzeniach. Pamätníci si dobre pamätajú, že najobľúbenejšia nadávka vyšetrovateľov s penou na ústach a s krvou na rukách bolo slovo „fašista“. A keď sa už taký súdruh úplne odviazal a s krvou podliatymi očami chcel ležiacemu väzňovi s rozbehom ešte bagančou zlomiť aj nejaké to rebro, spolu so slinami pomiešanými so žlčou zo seba vydával to najstrašnejšie, najprekliatejšie označenie tých nepoleptiteľných nepriateľov ľudstva – „ty klérofašistická sviňa!“ Treba mať stále na pamäti, že u nás sa tento výraz udomácnil výlučne ako propagandisticky komunistický. Komunistický, to znamená zločinecký. A ak sa nespamätáme, tie slová opäť nebudú obalené iba žlčovými slinami, ale aj krvou. Ako v „zlatých päťdesiatych“, k tomu smeruje celá tá súčasná nenávistná zvada, pretože za debatu či diskusiu sa to označiť nedá.

5. Podobný pojem ako klérofašizmus je aj židoboľševizmus. Tak svojou príznakovosťou, ako aj propagandistickým zneužívaním. Myslím si, že je veľmi osožné poukázať na príbuznosti a rozdiely týchto dvoch termínov. Na to nám veľmi dobre poslúži mimoriadne fundovaná a faktami nabitá kniha nemeckého historika Jahannes Rogalla von Biebersteina „“Židovský boľševizmus“ – mýtus a realita“. Nebolo nijako ťažké ukázať, že tento termín bol vo svojich časoch aj vecne aj historicky opodstatnený, čo tvrdia aj židovskí intelektuáli citovaní v knihe. Už aj len preto, že cárske represie boli zamerané hlavne proti židom, takže keď sa práve oni stali hlavným motorom revolúcie, nijaké čudo. No ako píše sám autor, napriek tomu, že ani morálne rozhorčenie, ani globálne odsúdenie nenahradzujú vedeckú analýzu, pociťuje sa používanie tohto pojmu ako nevhodné. A nevkusné. Práve vzhľadom na jeho nadužívanie nacistickou propagandou sa už považuje aj za „Hassformel“, nenávistnú definíciu. Navyše, jeho takrečeno celoplošné historické opodstatnenie sa tiež zmenilo po praktickom židovskom zúčtovaní s komunizmom po Stalinovom povojnovom „holokauste“ na sovietskych židoch, ako to nazval Leonard Schapiro. Rovnako termín „fašizmus“, či ak chcete „klérofašizmus“, nemá v našich končinách nijaké opodstatnenie pre historika, ktorý používa vedecký jazyk. Iba to propagandisticky podsunuté „nepriateľ ľudstva“. Historikov, najmä u nás, môžeme pokojne rozdeliť na dve kategórie: vedeckí historici a propagandistickí historici, ktorých je u nás plná celá SAV (pre menej informovaných – táto skratka v súčasnosti znamená Súdružská akadémia vied) a pre ktorých je slovenská história, tak ako sa udiala, nepriateľské územie. Veľmi dobre to vidno aj na ich terminológii, ktorá ich priamo usvedčuje. Pokiaľ pojem „židoboľševizmus“ sa v celom vedeckom svete už dávno prestal používať, keďže ho zneužívali zločinci na svoje ciele, termín „fašizmus“, ktorý tu rovnako zneužívali zločinci na svoje ciele, naši či mladí, či starí súdruhovia veselo používajú ďalej. S trochou irónie môžeme povedať, že tí tzv. “klérofašisti“ sa už dávno skultivovali a termín „židoboľševizmus“ nepoužívajú ani omylom, čo sa o súdruhoch nadávajúcich svojim spoluobčanom do „klérofašistov“ nedá povedať dodnes. Ako našu „postkomunistickú“ realitu nedávno výstižne popísal český politický väzeň Jiří Kotek: „ÁNO, sú tu s nami, „naši“ komunisti. NIE, nie sú späť, sú tu stále. Iba sa prikrčili a potom oklepali. Sú tu opäť sebaistí, arogantní, agresívni, nenávistní, nenažraní, bez hanby, bez pamäti, bez pokory, bez výčitiek, bez škrupúľ. Cez svojich zlodejov zase vládnu v našej zemi. Teraz je to opäť na nás, kam to až dôjde. Preto je dobré pripomenúť si, kto sú oni, komunisti všetkých dnešných farieb a partají. Nielen v hmle skreslených spomienok, ale reálne, čo robili, robia a budú robiť oni s nami, pretože len tak môžeme chápať, čo môžeme stratiť.“

6. Nakoniec veľmi krátka poznámka o slušnosti – veď kto nevie, čo to je, tomu je zbytočné vypisovať akékoľvek tirády. Slušnosť je vec výchovy. A v našom prípade ide nielen o presnosť, či už vedeckú alebo novinársku, ale aj o slušnosť a o dobré spolunažívanie. Používanie akýchkoľvek termínov má svoje konotácie nielen historické, ale aj kultúrne a závisí aj od vyspelosti spoločnosti či jednotlivca. Tu máme ako na dlani, že naši súdruhovia síce mohli dať svojim deťom vzdelanie, školy, veď tie nakoniec boli iba pre nich, ostatných z nich väčšinou vyhadzovali, no nemohli im dať to, čo sami nemali – výchovu. Ani aristokratickú, ani sedliacku, ani kresťanskú, čo sú všetky hlavné príklady dobrej výchovy. Tak ako Stalin sem nikdy nemohol priniesť to čo nemal, slobodu. Pôvod komunistov je v zvedenom lumpenproletariáte. Jediný mrav, v ktorom boli „vychovávaní“, bolo rýchle uchmatnúť, čo sa dá. A ideológovia ich ešte posmelili, že na zlodejstvo a rabovanie majú ako úbohá obeť buržoázneho útlaku právo... Bez akéhokoľvek ohľadu na česť, slušnosť, úctu k pravde, takt, spolunažívanie v spoločnosti či akúkoľvek morálku. Pre nich sa všetky tieto slová stali iba malomeštiackymi predsudkami, či lacnými figúrami v propagandistickom kine, ktoré vždy tvorilo ich „kultúrne“ zázemie. Toto je morálna matrica aj súčasnej spoločnosti, v ktorej komunisti a ich potomkovia, tak fyzickí ako aj ideoví, dodnes udávajú tón.

7. Dobré mravy sú neuvedomovaným výsledkom stálej výchovy dlhého sledu generácií. V každej dobrej rodine je hlavný príklad, ale väčšinou stačí gesto, pohľad... Nízke spôsoby sa nedajú prekonať socialistickými záväzkami. Jednoducho – výchova a vzdelanie sú dva. Prirodzene, že naše boľševické detičky chcú byť aj naďalej na vrchole celosvetového diania, veď aj ich revolúcia mala spasiť celý svet. Bez akejkoľvek sebakritiky, taký pojem oni poznajú len ako jeden z prostriedkov na dehonestáciu a pokorenie zvyškov buržoázie a kulakov, ktorí museli odriekať predložené „samousvedčujúce“ vety. Takže teraz sa chytili liberálneho diskurzu. A ten berú tak, ako sú vyučení – dogmaticky. Opäť ten „všeobjímajúci“ a „objektívny“ jazyk človeka, ktorý všetko vie a navyše má aj dokonalý systém s nárokom na jedinú dovolenú pravdu. Namiesto diskusie sekulárne ideologické náboženstvo, ktoré berú s fundamentalistickou prísnosťou. A keď niekto nemá ten „jediný“ a „správny“ názor, tomu samozrejme môžeme nadávať do sýtosti. Alebo mu zakazovať koncerty, ako sa to nedávno stalo kultovej kapele Zóna A. S nepriateľom svetlých zajtrajškov sa predsa nediskutuje. No už sme to zažili: keď sa súdruhovia už ozaj poriadne roznadávali, veru že hneď neďaleko už čakali aj kopance, aby sa to na záver zákonite končilo: slučkou. Nuž ale akú kultúru verejnej diskusie by sme to nechceli, keď ozajstnú, duchovnú aristokraciu, aj s potrebnou výchovou, vyrastenú na európskych univerzitách a na tvrdom boji s českými nacionalistami tu v roku 1945 rozprášili, ba až anihilovali. Ba dokonca mali ešte tú bezočivosť tvrdiť, že na Slovensku nikdy nijaká aristokracia nebola. Ako keby slovenské mlieko bolo jediné na svete, čo nedá smotanu. A pri inscenácii v roku 1989 dávali sakramentský pozor, aby sa ani náhodou nepozviechala.

8. A keďže vychovávatelia tejto mládeže ani nikdy neboli vedci, ale vždy iba ideológovia „humanizmu“, tak ich nemohli ani naučiť objektívnemu vedeckému bádaniu, ktoré je už vo svojej prirodzenosti vždy slobodné a pluralitné. Zatiaľ ich naučili iba slobode pľuvať.

JÁN LITECKÝ ŠVEDA

(Pokračovanie zo 4. strany)

Nemecké orgány po Alim pátrali v Iraku a našli ho pokojne spať doma pod ružovým kríkom. Pri následnom vypočúvaní vo väznici v irackom Dohuku sa k činu priznal. Za znásilnenie a vraždu Susanne hrozil Alimu v Iraku trest smrti, pravdepodobne obesením. Nemecké úrady nariadili, aby Ali bol súdený v Nemecku. Špeciálne sily nemeckej spolkovej polície ho lietadlom spoločnosti Lufthansa dopravili na trovy daňových poplatníkov späť do Nemecka. Život tohto vraha je zachránený a môže dokonca počítať s trestom pre mladistvých. A jeho pobyt vo väznici platia zasa iba daňoví poplatníci!

Hussein K., afganský imigrant, podľa vlastných údajov iba 17 ročný, teda neplnoletý, prišiel do Nemecka v novembri 2015. Keďže bol ešte „neplnoletý“ a bez sprievodu plnoletej osoby, bol umiestnený v rodine, ktorá podľa informácií dostávala na neho od štátu (teda poplatníkov daní) denne 150 eur na stravu a bývanie. Pred príchodom do Nemecka bol Hussein K. na gréckom ostrove Korfu, kde jednej mladej žene ukradol tašku a potom ju zhodil z brala. Nepadla na skaly, ale na úzky piesočnatý pás a ako zázrakom prežila, aj keď ťažko zranená. Afganec bol odsúdený na 10 rokov, ale o niekoľko mesiacov v rámci amnestie prepustený na slobodu. Využil príležitosť otvorených hraníc a odišiel do Nemecka, kde požiadal o azyl. V Nemecku pokračoval v zločinnosti. Z bicykla zhodil 19 ročnú študentku medicíny Máriu K., škrtil ju, znásilnil a následne utopil v rieke Dreisam. Svoj čin okomentoval slovami: „To je predsa iba žena“. Z „neplnoletého“ Husseina sa vykľul takmer 30 ročný muž.

V meste Cottbus 17 ročný sýrsky žiadateľ o azyl prepadol v byte 82 ročnú Gerdu K., okradol ju, potom zviazal, cez hlavu pretiahol mech a zadusil ju.

Mnohí imigranti po spáchaní trestného činu tvrdia, že majú iba 17 rokov. Preto sa častejšie určuje veková diagnóza najmä u mladých páchateľov. V roku 2017 sa napríklad v Rakúsku zistilo, že 41 percent imigrantov, ktorí sa vydávali za neplnoletých (teda pod 18 rokov), túto hranicu dávno prekročili. Vo Švédsku to bolo až 75 percent. Starostlivosť o neplnoletého imigranta stojí nemecký štát v priemere 175 eur denne, mesačne od 5 000 do 9 000 eur. A v Nemecku ich je okolo 100 000! A nejeden z nich je oveľa starší ako napríklad Riaz Khan Ahmadzai, ktorý vo vlaku sekerou ťažko zranil 5 cestujúcich. Podľa jeho výpovede bol vraj neplnoletý, mal iba 17 rokov a býval u jednej rodiny vo Würzburgu. Iný 17 ročný imigrant z Guiney dobodal do krka mladú ženu len preto, lebo nejavila o neho záujem. Tieto prípady sa nespomenuli ani v jednej televíznej talkshow. V nich sa neustále omieľa iba úspešná integrácia budúcich Nemcov do nemeckej spoločnosti.

V meste Heilbronn 27 ročný moslim Abukaber C. prepadol 70 ročnú ženu v jej byte, okradol ju a následne zaškrtil. Mŕtve telo zviazal, do rúk vložil drevený kríž, ktorý pôvodne visel na stene a načmáral niečo po arabsky, čomu Nemci samozrejme nemohli rozumieť. A národnosť páchateľa sa dosiaľ nezistila

Alebo: Pred kostolom v rakúskom Villachu odťal 24 ročný moslim mäsiarskym sekáčom ucho 80 ročnej žene. Svoje počínanie vysvetlil tým, že nemá rád ľudí, čo chodia do kostola. V meste Saint-Étienne-du-Rouvray v severnom Francúzsku moslim podrezal kňazovi hrdlo počas omše. Vo švédskej ubytovni pre utečencov (Mölndal pri Göteborgu) mladistvý žiadateľ o azyl smrteľne zranil bodnou zbraňou 22 ročnú zamestnankyňu zariadenia. Žena zraneniam podľahla.

V júli 2018 35 ročný Iračan

„Hľadajúci ochranu“ zločincami a kriminálnikmi

v linkovom autobuse v meste Lübeck zranil nožom 8 ľudí, z toho niekoľkých vážne.

Afganec Hussein Khavari znásilnil a potom zavraždil Maria Ladenburgerovú. Za tento čin bol postavený pred justíciu mládeže (Jugendkammer), pretože prehlásil, že má iba 17 rokov. V skutočnosti bol 33 ročný. O tejto vražde priniesli spravodajstvo televízne stanice od USA cez Rusko až po Japonsko. Ale celoštátna nemecká televízia ARD v hlavných správach o tom nič neuviedla. Redakcia to odôvodnila tým, že sa jednalo o záležitosť lokálneho charakteru. Rovnako sa zachovala táto celoštátna televízia po beštiálnej vražde 15 ročnej Miy, ktorú v drogérii zabil nožom jej údajný bývalý priateľ Abdul D., migrant z Afganistanu. Vtedy sa televízia vyhovárala na to, že sa jedná o čin v afekte medzi dvomi mladistvými milencami.

V januári 2019 napadol nožom 25 ročný žiadateľ o azyl z Afganistanu hospitalizovanú tehotnú ženu v nemocnici v Bad Kreuznachu. Obeť utrpela ťažké bodné zranenia, podarilo sa ju však zachrániť. Nenarodené dieťa však zraneniam podľahlo.

Dvaja policajti v Gelsenkirchene zastavili vodiča po tom, ako prešiel križovatku na červenú. Vodič vystúpil z auta a dal sa na útek. Keď ho policajti dostihli, boli konfrontovaní s viac ako päťdesiatimi členmi arabského klanu. Pätnásťročný mladík napadol jedného z policajtov zozadu a škrtil ho do bezvedomia. Ako mladistvý nebol stíhaný.

V meste Mülheim došlo k bitke medzi dvoma moslimskými klanmi. Keď na miesto dorazili policajti, napadli ich fľašami a kameňmi. Na obnovenie poriadku bolo treba nasadiť viac ako sto policajtov a vrtuľníky.

Alebo: Na 70. ročníku Jesenných slávnosti v meste Feldbach napadlo políciu šesťdesiat mladistvých migrantov.

V Berlíne – Spandau hodil 19 ročný afganský imigrant do rieky Havel svoju 17 ročnú priateľku. Skočil po nej a snažil sa ju utopiť.

V Mönchengladbach zavraždil Palestínčan matku troch detí.

Štyria africkí žiadatelia o azyl z Eritrey majú na rováši lúpeže a za bieleho dňa v centra mesta Dessau znásilnenie 56 ročnej ženy.

Obeťami imigrantov sú nielen dievčatá a mladé ženy, ale aj 80 ročné stareny. V meste Ibbenbüren znásilnil jeden z Merkelovej „hostí“ 79 ročnú dôchodkyňu na cintoríne, keď čistila manželov hrob.

Strach pred svojimi „pacientmi“ majú aj lekári. Najmä keď do ordinácie vstúpia s pacientom aj jeho príbuzní. V prípade, že s prácou lekára nie sú spokojní, ordinácia sa môže stať nebezpečnou zónou, najmä keď príbuzní „pacienta“ zaútočia nožmi. Napríklad 26 ročný žiadateľ o azyl zo Somálska žijúci v Nemecku od novembra 2015 zavraždil v polovici augusta 2018 v Offenburgu 51 ročného lekára a vážne zranil jeho asistentku. Somálčan prišiel do ordinácie bez objednania a okamžite zaútočil nožom. Lekár svojim zraneniam na mieste podľahol. Útočník dobodal aj jeho asistentku, ktorú previezli do nemocnice s ťažkými zraneniami. Preto v niektorých nemocniciach existujú bezpečnostné služby na ochranu zamestnancov. Problémy nastávajú, keď imigranti nechcú byť ošetrení lekárkou (lebo je to žena). Stáva sa, že rodinné klany prídu do ambulancie a chcú, aby ich rodinný príslušník bol okamžite ošetrený. Jedno, koľko ľudí čaká v čakárni, silou presadia, aby sa s nimi preferenčné zaobchádzalo. Podľa prieskumu spolkovej asociácie lekárov bolo v Nemecku v roku 2017 použité v ordináciách násilie zo strany imigrantov (samozrejme, že sa to v médiách zamlčuje) na 325 lekároch. Preto sa uvažuje o inštalovaní alarmov v podobe tlačidla, aké sú v bankách.

31 ročný imigrant z Ghany mačetou preťal stan, v ktorom nocoval mladý študentský pár. Ghančan sa im vyhrážal a požadoval všetky cenností, ktoré mali pri sebe. Potom nútil ženu opustiť stan a znásilnil ju. Chytili ho za pomoci detailného popisu obete, ktorý zhotovili príslušným kriminalistickým aparátom. Vo väzbe sa zistilo, že zabil v Ghane v dedičskom spore svojho švagra a zo strachu pred pomstou jeho rodiny odišiel do Nemecka. Odsúdený Ghančan naháňal zamestnancom väznice strach. Po viacerých násilnostiach podpálil svoju celu. Keď sa dvaja zamestnanci väznice pokúšali požiar uhasiť, napadol ich, pričom jedného z nich ťažko zranil na hlave.

38 ročnú štvornásobnú matku Farimah S. z Afanistanu dobodal na smrť nožom jej 30 ročný krajan, žiadateľ o azyl, Hamidullah M., pretože konvertovala z islamu na kresťanstvo. Prípad sa odohral 29. apríla 2017 v supermarkete Lidl v Prien am Chiemsee, kde bola na nákupe so svojimi dvomi synmi (päť a jedenásť rokov).

Alebo: Hatun Aynur Sürücü sa narodila v Berlíne. Jej rodičia prišli v roku 1970 z Anatólie do Berlína s jedným dieťaťom, v Berline sa im narodilo ďalších osem. Jeden z jej bratov ju zastrelil, lebo žila ako Nemka. Rodičia ju ako 16 ročnú prinútili vydať sa za svojho bratranca v Istanbule. V roku 1999 otehotnela. Po hádke s manželom a jeho rodinou sa vrátila do Berlína k rodičom, kde porodila syna. V októbri 1999 Sürücü odišla aj so synom od rodičov, prestala nosiť moslimskú šatku a útočisko našla v ubytovni pre neplnoleté matky. Tam dokončila druhý stupeň základnej školy. Neskôr sa presťahovala do vlastného bytu v Berlíne-Tempelhof a navštevovala učňovskú školu pre elektroinštalatérov. Učňovskú skúšku absolvovala s úspechom, a tu sa jej život končí. Začiatkom februára 2005 ju na autobusovej zastávke zastrelil jeden z jej bratov, lebo nežila podľa šarie. Sürücü hľadala pomoc aj na polícii, tá ju však nechala v štichu. Podobných vrážd kvôli poňatiu cti podľa islamských zvykov je v Nemecku veľa. Iba v roku 2017 ich bolo oficiálne 76. O tejto vražde sa diskutovalo aj medzi žiakmi jednej ôsmej triedy v Berlíne. Traja moslimskí žiaci ju schvaľovali. Podľa nich na vine bola Sürücü a okomentovali to takto.: „Tá k...a behala ako Nemka“.

V meste Kevelaer udrel uchádzač o azyl z Nigérie na sociálnom úrade do tváre zamestnankyňu, ktorá mala na starosti jeho agendu. Takto si chcel vydobyť vyššie sociálne dávky, ktoré mu podľa zákona neprislúchali.

Vo Frankfurte sa vo februári 2018 dostal pred súd 41ročný drogový díler Belaid Z. z Maroka kvôli ublíženiu na tele a obchodovaniu s drogami. A to nie po prvýkrát. Kvôli trestným činom bol už 11 krát odsunutý, ale vždy sa vrátil späť do Nemecka. Prvýkrát prišiel do Nemecka v roku 1977 a v roku 2007 ho musel opustiť po prvýkrát kvôli ublíženiu na tele a obchodovaniu s drogami. Druhýkrát bol odsunutý v roku 2009 a odvtedy opúšťa Nemecko nedobrovoľne každý rok. Jeho súdne pojednávania stáli daňových poplatníkov dosiaľ 66 000 Eur. Podľa najnovších správ je Belaid zasa v Nemecku, ale nikto nevie, kde sa nachádza.

Zaujímavý je aj prípad 42 ročného teroristu Samiho A., ktorý bol telesným strážcom Usámu bin Ládina, a je naďalej klasifikovaný ako „Gefährder“ (t.j. je stále nebezpečný). Ale podľa akéhosi zvláštneho uznesenia Over-WG, Az. 11 A 1613/16.A. z 3. apríla 2017 ho nemožno odsunúť späť do Tuniska, pretože tam by bol s najväčšou pravdepodobnosťou „vystavený mučeniu, prípadne neľudskému zaobchádzaniu“. A tak Sami si spokojne žije so ženou a deťmi v Bochume a podľa zákona o azylových dávkach (Asylbewerberleistungsgesetz) dostáva mesačne od štátu 1168 euro plus príspevok na byt, prípadne celé nájomné platí štát. Jedinou povinnosťou Samiho je, že sa každý deň musí hlásiť v mieste bydliska. Už od roku 2006 sa vie, že bol terorista, ale nemecké úrady neboli schopné ho odsunúť tam, odkiaľ prišiel. Medzitým sa Sami oženil a jeho deti a manželka majú nemecké občianstvo. Odsun odmietnutých azylantov alebo aj teroristov je takmer nemožný. Buď nemajú papiere a tak sa nevie, kam s nimi, alebo ich domovské krajiny nechcú prijať. Najmä africké štáty svojich ľudí neprijímajú, a tak títo zostávajú v Nemecku. Často sa stáva, že keď polícia chce odmietnutého azylanta alebo aj teroristu odviesť na letisko za účelom odsunu, pred bytom už stoja húfy agresívnych slniečkárov, a polícia to zväčša vzdá, aby sa vyhlo napätiu a zraneniam.

Podľa údajov Spolkového kriminálneho úradu (BKA), ktorý zverejňuje štatistiku "trestných činov v súvislosti s prisťahovalectvom" spáchali imigranti od vypuknutia imigračnej krízy 2015 do začiatku roka 2018 približne 770 000 trestných činov. Podľa údajov policajtov, ktorí toto zamestnanie opustili, zatajil BKA ale 600 000 trestných činov. V roku 2015 spáchali imigranti 270 000 trestných činov, v roku 2016 už 295 100, čiže 804 trestných činov denne a v roku 2017 289 753. V tom sú zahrnuté vraždy, znásilnenia, krádeže, obchodovanie s drogami, fyzické útoky, útoky nožmi a teroristické útoky (Detailne o tom: Stefan Schubert: Die Destabilisierung Deutschlands. Der Verlust der inneren und äußeren Sicherheit, 2018). Delikventom s moslimským pozadím sudcovia udeľujú zväčša iba podmienečné tresty, pretože sa boja nielen o svoj život, ale aj svojich rodín.

Podľa Jürgena Gerharda Todenhöfera, bývalého nemeckého politika (CDU) a publicistu sme vraj „všetci utečenci. Všetci sme prišli z Afriky. Najskôr sme išli na Stredný východ a zo Stredného východu sme prišli do Európy. Vlastne Nemci sú Afričanmi, na čo ľudia zabúdajú“. Keďže sme podľa tejto reguly všetci „utečenci“ do Európy, tak by sa mal podľa Todenhöfera asi prijať každý, kto sa chce stať „Európanom“. Nemecko to dosiaľ praktizovalo. Napr. iba v berlínskej časti Neukölln s 329 767 obyvateľmi žije 150 národností a nachádza sa tam 20 mešít, z toho je 11 pravidelne sledovaných Spolkovým úradom pre ochranu ústavy (kvôli obavám z ohrozenia demokratického zriadenia Nemecka) a okolo 1000 medres (islamské náboženské školy vyššieho typu). Pre zaujímavosť spomeniem, že v Berlíne má 80% páchateľov migračné pozadie.

Mladí moslimovia, potomci druhej alebo aj tretej generácie gastarbeiterov sú síce už „Nemci“, ale po nevesty chodia do Turecka, podobne ženy, ktoré si z 90% berú za manželov svojich bratrancov žijúcich v Turecku. Podobná situácia je s Arabmi. Narodili sa v Nemecku, ale žijú podľa viery svojich predkov, podľa učenia islamu. Odmietajú západné etické princípy a nechcú sa integrovať do spoločnosti. Napr. v Anglicku, Francúzsku alebo aj v Nemecku je tretia generácia moslimov ešte fanatickejšia a násilnejšia ako tá predchádzajúca. Zákony toho štátu, v ktorom žijú odmietajú, ich zákonom je šaria.

Húfna imigrácia najmä po roku 2015 je pre Nemecko okrem vysokej kriminality a straty etnickej a kultúrnej identity aj veľkou finančnou záťažou. Gerd Müller, nemecký politik (CSU) v jednej júnovej televíznej debate 2017 povedal, že imigranti stoja Nemecko ročne 30 miliárd eur. V správach ARD padlo číslo dokonca 50 miliárd, ktoré Nemecko od roku 2015 každoročne vynakladá na imigrantov a žiadateľov o azyl. Našla som aj pramene, podľa ktorých imigranti stoja ročne až 55 miliárd eur. Koľko miliárd Nemecko skutočne stoja Merkelovej „hostia“, to sa daňoví poplatníci asi nikdy nedozvedia. Dozvedia sa ale, že súdnictvo skolabovalo medziiným aj kvôli zamietnutým azylom. Všetci tí, ktorým azyl zamietli, sa odvolávajú a súdy sa zapodievajú iba nimi (ZDF, 4.11.2017). Dozvedia sa tiež, že Nemecko prílivom imigrantov nemá dostatok policajtov, sudcov, prokurátorov a podobných síl na udržanie poriadku.

Nech robí Nemecko čo len chce, Európska komisia proti rasizmu a intolerancii (ECRI) mu vyčíta rasizmus a diskrimináciu ľudí s cudzineckým pozadím, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov. ECRI má obavy z Thila Sarrazina, z jeho údajne rasistických vyhlásení na konto moslimov. Ozývajú sa aj rôzne humanitárne organizácie, že Nemecko sa málo stará o imigrantov.

Zaujímavý je príbeh sýrskeho imigranta Ghazia A., ktorý v roku 2015 ako 48 ročný prišiel do Nemecka. Po čase prišli za ním jeho 4 manželky a 23 detí. Dnes býva tento Sýrčan v meste Montabur (Porýnie-Falcko) a poberá na svoju rodinu mesačne 30 000 eur vo forme sociálnych dávok, ročne je to neuveriteľných 360 000 eur!

Na jednej strane prichádzajú do Nemecka neprispôsobiví, nevzdelaní, často aj leniví cudzinci, zaťažujúci sociálny štát, a na druhej strane najkvalifikovanejší Nemci, napr. lekári a inžinieri Nemecko opúšťajú. Nemecko sa stalo krajinou vysťahovalcov etnických Nemcov. Odchádzajú kvôli lepším pracovným podmienkam v zahraničí a div sa svete – aj kvôli vyšším platom.

Emigrácia Nemcov do zahraničia nie je novým javom. Už v roku 1997 sa zopárkrát priznalo v televíznych správach verejnoprávnej televízie, že ročne opúšťa 500 000 Nemcov svoje príbytky a odchádzajú do cudziny. Na jednej strane sa vedelo, že prílevom ďalších nekvalifikovaných prisťahovalcov a narastajúcej vnútropolitickej destabilizácie v krajine by mohlo dôjsť k odlevu vedomostí a kapitálu z Nemecka. Na druhej strane politické a hospodárske elity ale nič nepodnikli proti tomu a ani sa nesnažili, aby sa títo Nemci vrátili späť. O tomto probléme sa nehovorilo, ten sa skôr zamlčoval. Diskusiu vyvolal až Thilo Sarrazin svojou knihou „Deutschland schafft sich ab“ (Nemecko likviduje samo seba), ktorá vyšla v roku 2010, a za ktorú si vyslúžil veľmi tvrdú kritiku a nálepku rasistu, dokonca aj vyhrážanie zabitím.

Začiatkom roka 2019 bola na rádiu Regina reláciu na tému, či treba mať strach z islamu. K téme sa vyjadrovali dvaja „odborníci“, český religionista Martin Klepetek a „slovenský“ absolvent religionistiky, história-maďarský jazyk a literatúra na Masarykovej Univerzity v Brne Attila Kovács. Podľa Kováča či Kovácsa je vraj na škodu Slovenska, že nemá mešitu. Porovnával odmietnutie islamu na Slovensku s prenasledovaním Židov a nezabudol pripomenúť, ako to potom s nimi dopadlo. On nemá strach z islamu, ale z pravičiarov na Slovensku. V tejto nevyváženej relácii verejnoprávneho rozhlasu sa islamu robila neprimeraná reklama.

Moslimské masové prisťahovalectvo do Európy sa často porovnáva so situáciou Židov v istom období. Viď výrok Fransa Timmermansa, holandského politika, prvého podpredsedu Junckerovej Európskej komisie a ko-misára pre lepšiu reguláciu, inštitucionálne vzťahy, vládu práva a chartu základných práv, podľa ktorého moslimská invázia z leta a jesene 2015 je „presne tým istým príbehom ako ten Židov, ktorí museli utekať z Nemecka v 30. rokoch“. (Úvodné slovo na „Prvom výročnom kolokviu o základných právach“, Brusel, 1. októbra 2015).

DARINA VERGESOVÁ

KULTÚRA
Dvojtýždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o..
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *Teodor Križka* – Cena jedného čísla je 1.60 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrosso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronicklej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky nepravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciame. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk –
ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Tragédia Vendée vyrozprávaná Julesom Verneom

PAOLO GULISANO

Jules Verne - meno, ktoré generácie čitateľov poznajú vďaka nesmrteľným dielam: Cesta do stredu Zeme, Okolo sveta za osemdesiat dní, Michail Strogov, Dvadsať tisíc míľ pod morom a mnohých ďalších. Verne za svoj život napísal viac ako sto románov. Narodil sa 8. februára 1828 a zomrel 24. marca 1905. Prežil celé devätnáste storočie, bol svedkom premeny sveta spôsobenej vynálezom strojov, ktoré on vo svojej fantázii predpovedal. Sníval o raketách, ktoré dopravia človeka zo Zeme na Mesiac, predstavoval si ponorky ako Nautilus, jednoducho predstihol svoju dobu.

Verne s jeho fantastickými príbehmi bol pre mnohých predchodcom budúcnosti, ospevovateľom vzrušujúcich osudov. V skutočnosti bol Jules Verne čímsi iným. Bol predovšetkým hľadačom: jeho knihy sú dobrodružstvá pri hľadaní neznámeho, nepoznaného. Verne uzatvára éru veľkých objavov, dobrodružstiev v neprebádaných krajinách, ktoré často môžu v sebe skrývať a odkrývať prekvapenia.

V skutočnosti ho podnecovala túžba odkryť každý detail, každé miesto, každú bytosť prítomnú v stvorenom svete. Presne tak, nie jednoducho len „vo svete“ či v prírode, ale v stvorenom svete, pretože Verne bol hlboko presvedčeným katolíkom. Narodil sa v Bretónsku, krajine s veľmi hlbokými kresťanskými koreňmi, v zemepisnej oblasti, ktorá bola dlho nezávislou od Paríža, a ktorá mala svoju vlastnú etnickú špecifickosť z hľadiska jazyka (keltského pôvodu), zvykov, zvyklostí a tradícií. Z duchovného hľadiska západ predstavoval kraje, ktorého obyvatelia storočie predtým počúvali kázne sv. Ľudovíta Máriu Grignion de Montfort, veľkého ctiteľa Panny Márie, ktorý nimi šíril oddanosť k Panne Márii, lásku ku krížu a k ružencu.

Jules už ako chlapec prejavoval typické črty Bretóncov: zmysel pre poriadok, šetrnosť, tvrdohlavosť a hlbokú nábožnosť. Syn katolíckeho monarchistu z Nantes bol libertariánom, ale zároveň zástancom poriadku a práva. Jeden z jeho prvých životopiscov ho opísal ako človeka „uštipačného, pohotovo reagujúceho, skeptického voči všetkému, okrem jednej veci: po celý život si uchoval dedičstvo svojho bretónskeho pôvodu, katolícku mentalitu“. Nezmenil sa ani po rokoch, ktoré strávil ako univerzitný študent v Paríži. Stal sa doktorom práv, ale v srdci mu zostal nezmenený sen rozprávať o veľkých dobrodružstvách, cestovať vo fantázii.

V roku 1862 konečne prišiel prvý veľký vydavateľský úspech a bretónsky chlapec sa stal JulesomVerneom. Tou knihou bolo Päť týždňov v balóne a vynikajúce prijatie zo strany verejnosti a kritiky mu zabezpečilo zmluvu s vydavateľom. Po roku mu vyšli Dobrodružstvá kapitána Hatterasa a úspech bol opäť veľký. Verejnosť teraz očakávala nové diela a plodný autor ju nesklamal. Keď v roku 1864 pracoval na diele, ktoré sa malo stať jedným z jeho najuznávanejších románov, Cesta do stredu Zeme a malo rozhodnúť o tom, že sa definitívne stane majstrom fantázie a dobrodružstva, požiadal svojho vydavateľa, aby vydal historický román, ktorý mal dlho v šuplíku: Gróf de Chanteleine.Témou románu je tragická stránka dejín Francúzska a Európy, tragická a bolestná stránka udalostí spred sedemdesiatich rokov.

Román, ktorý opisuje povstanie vo Vendée, epos tradičnej roľníckej a katolíckej spoločnosti, agresiu spáchanú autoritárskym štátom počas Francúzskej revolúcie v roku 1789, štátom, ktorý sa formálne odvolával na revolučnú vôľu ľudu, v skutočnosti však bol hlboko odcudzený „skutočnému ľudu“ žijúcemu vo veľkých mestách i ľudu, ktorý žil na vidieku.

Francúzska revolúcia sa v tej dobe tešila (nezaslúženej) sláve, pretože o nej vychádzalo mnoho oslavných článkov a kníh. Revolúcia bola v celom Francúzsku od východu na západ vykresľovaná ako oslobodenie nevoľníkov utláčaných feudálnou spoločnosťou, ako prejav modernosti a pokroku. V skutočnosti si revolúcia inšpirovaná osvietenskými filozofiami 18. storočia, ale aj starými heretickými teóriami, ako je gnóza, predsavzala bojovať predovšetkým proti Cirkvi a rozpútala hnutie kresťanofóbie, ktoré fakticky pretrváva dodnes, mutatis mutandis na začiatku 21. storočia.

Prvá fáza revolučného procesu vojny vedenej proti Cirkvi sa neobmedzovala iba na ofenzívu na poli ideí, ale bola to krutá, násilná a vražedná mašinéria prenasledujúca kresťanov – kňazov i radových veriacich – ktorá v Európe takmer poldruha tisícročia nemala obdobu. Kto sa odmietol zrieknuť viery pod hrozbou bajonetov či napriek vyhrážkam štátnych úradníkov, bol deportovaný alebo zabitý.

Verne mal veľkú odvahu, keď napísal román Gróf de Chanteleine: rozhodol sa vyrozprávať príbeh povstania, ku ktorému sa pripojilo aj jeho Bretónsko, pričom sa otvorene postavil na stranuporazených. Inšpiroval ho príklad jedného z jeho hlavných literárnych učiteľov, Waltera Scotta, ktorý vo svojich románoch sa postavil na stranu škótskych jakobitov, ktorých rozdrvila a prenasledovala Britská koruna. Verne sa v tomto románe stal ospevovateľom vandeéjskeho eposu a odhalil nám to, čo oficiálna história iba nedávno priznala (keď to už musela priznať) so zaťatými zubami.

Výstižne charakterizoval tieto udalosti v roku 1993 veľký ruský intelektuál Alexander Solženicyn, protagonista hrdinského obdobia „disentu“, t. j. kultúrneho, občianskeho a náboženského hnutia, ktoré sa v bývalom Sovietskom zväze postavilo proti komunistickej diktatúre, za čo platilo väznením, mučením i smrťou. Pripomínajúc tisícky obetí francúzskej revolúcie, ktorá sa potom stala vzorom pre ďalšie ešte krvavejšie revolúcie, ktoré neskôr neblaho poznamenali svet vrátane tej, ktorá zničila jeho vlasť, Solženicyn uviedol, že Francúzska revolúcia sa uskutočnila v mene hesla, ktorí je vnútorne protirečivé a neuskutočniteľné: „sloboda, rovnosť, bratstvo“.

V spoločenskom živote však sloboda a rovnosť sú vzájomne antagonistické a majú tendenciu vzájomne sa vylučovať: sloboda nezabezpečuje spoločenskú rovnosť, zatiaľ čo rovnosť obmedzuje slobodu, pretože v opačnom prípade by ju nebolo možné dosiahnuť. Pokiaľ ide o bratstvo, autentické bratstvo nie je možné budovať na základe spoločenských väzieb, ale ide o duchovný poriadok založený na tom, že sa vzájomne uznávame ako deti jediného Otca. Navyše, tento tročlenný slogan hrozivo končil dodatkom „alebo smrť“, ktorý vlastne ničil každý z týchto troch významov.

Hoci skúsenosti z Francúzskej revolúcie by mali stačiť na to, aby sa racionalistickí organizátori „šťastia ľudu“ poučili, jej kruté postupy sa stali vzorom, ktorý bol potom násilne zavádzaný a aplikovaný na iné národy.

Obyvatelia Vendée, ospevovaní Verneom, ktorí sa v roku 1789 chopili zbrane a povstali proti revolúcii, bojovali, trpeli a nezomierali pre nejaký abstraktný ideál, ale aby bránili čosi veľmi konkrétne, počnúc náboženskou slobodou, čiže možnosť pristupovať k sviatostiam, vzdelávať svojedeti v kresťanskom duchu, slobodne odovzdávať samotnú vieru.

Revolúcia však postupom času stále viac odhaľovala svoju násilnú a protikresťanskú tvár: 27. mája 1792 bol vyhlásený zákon, ktorý vyhosťoval z Francúzska kňazov, ktorí odmietli prísahu vernosti štátu. Opozícia voči revolučnej tyranii mala svoje najdôležitejšie centrá najmä v západných oblastiach krajiny, vo Vendée a potom v Maine a v Bretónsku, kde roľníci šli bojovať recitujúc modlitby, spievajúc litánie a na zástave mali zobrazené Najsvätejšie Srdce Ježišovo. Bola to obeť tých, ktorí bojovali a hrdinsky padli, aby pred ústrednou mocou, ktorá premenila francúzsky režim na vojnovú mašinériu proti náboženskej viere, vydali svedectvo o svojej vernosti Cirkvi, Božím právama svedomiu.

Pre čitateľov bol Gróf de Chanteleine svedectvom o tejto hrdinskej epopeji. Hoci kniha nebola podrobená cenzúre a autor nemusel mať obavy z toho, že kvôli nej bude zo strany oficiálnej kultúry ostrakizovaný, napriek tomu bola odsunutá medzi „kuriozity“: ako dielo katolíckeho konzervatívca trpiaceho nostalgiou po dávno pochovanej minulosti. Jules Verne musel ustúpiť: jeho Gróf de Chanteleine nebude Waverleyom ani Rob Royom francúzskej literatúry. Oficiálna kultúra predstierala, že si ho nevšimla, a verejnosť autora naďalej oslavovala pre jeho fantastické diela a očakávala od neho nové cesty a ďalšie dobrodružstvá. Jules tieto požiadavky plne uspokojil.

Román vyšiel koncom roku 1864 iba v časopise Musée des Familles, avšak jeho knižného vydania sa autor za svojho života nikdy nedočkal, hoci ho ešte v roku 1879 ponúkol na vydanie svojmu dvornému nakladateľovi Hetzelovi. Kniha o Vendeéjskej epopeji postupne zmizla z regálov kníhkupectiev a nezaradili ju ani do najnovších vydaní Verneovho „súborného diela“. (V slovenčine ešte nebola vydaná, kým v Čechách vyšla po prvý raz až v roku 2015, ale už je vypredaná.) Je však skutočnou poctou genialite Julesa Verneho, je poctou mučeníkom Vendée.

www.christianitas.sk